

ТОНТЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 86-87 (6926-6927)
1998 йил 3 ноябрь, сешанба

Сотувда эркин
нархда

Диёримизда табиатнинг буюк марҳамати бўлган, заҳматкаш ота-оналаримизнинг пешона тери билан суғорган пахта ҳосили пишиб етилди.

Ўйлаб кўринг, шундай долзарб пайтда биз, пахтакор фарзандлари қўл қовуштириб четда қараб турсак яхшими? Келинлар, мактабдан бўш пайтларимизда қўлимиздан келганича ота-оналаримизга сидқидилдан ёрдам берайлик.

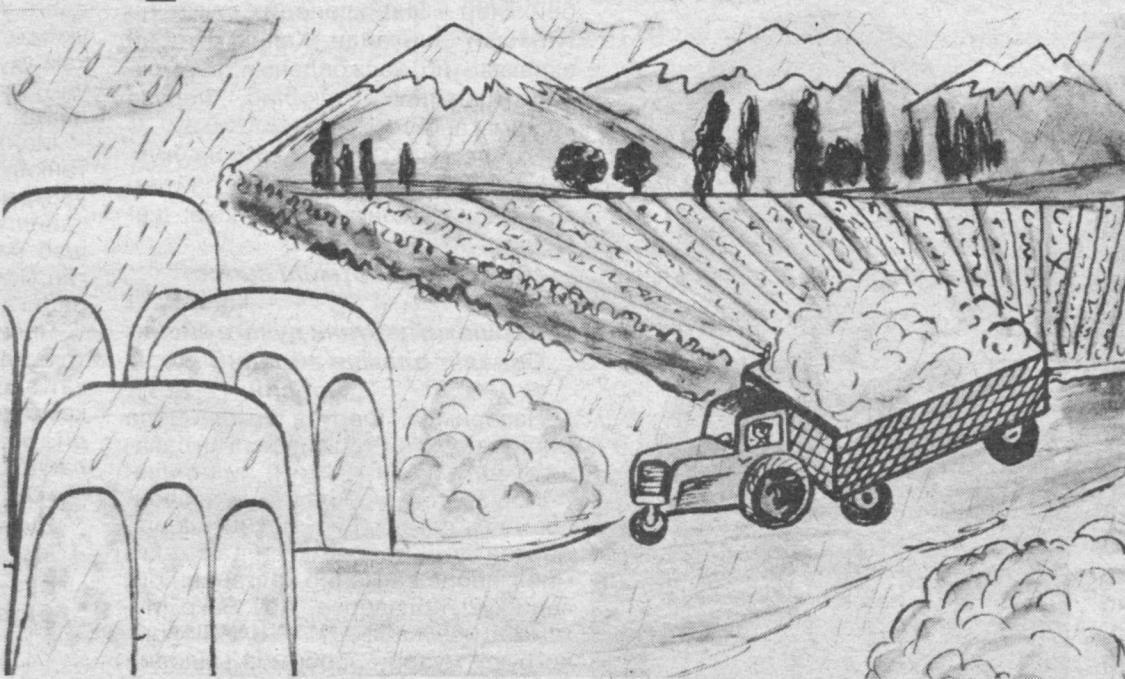
Хирмонларга уюлаётган пахталар йўлларга тўкилиши,

айримлари чаноқларда қолиши мумкин. Шу пахталарни териб ол-

сак, кўчаларга қутичалар ўрнатиб пахта штаблари ташкил қил-

Даъват

Ёмғир, чангда... Чаноғида қолмасин

сак ўз ота-оналаримизга катта ёрдам берган бўламиз. Томчидан дарё бўлади, деганларидек, она Ватанимизнинг равнақига, фаровонлигимиз, ҳур ва хотиржам яшамизга ҳисса қўшган юрт фарзандига айланамиз.

Азим тенгдошлар, чаноғида қолмасин пахта!

Ёмғир, чангда қолмасин пахта!

**Салимжон
ТОЙНАЗАРОВ,**
Андижон вилояти,
Булоқбоши туманидаги
«Ёш табиатшунослар»
маркази аъзоси.

Республикамизнинг вилоят ва шаҳарларида Президентимиз И. А. Каримовнинг «Баркамол авлод — Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори», «XXI аср бўсағасида» каби китоблари ўқувчилар томонидан ҳам севиб ўқиб, ўрганилмоқда.

Суратда пойтахтимиздаги 16-мактаб муаллимаси Ҳалима Ашурова 9-синф ўқувчилари билан «Ислом Каримов — Биринчи Президент» номли расмларга бой, альбом-китобни синчиклаб таҳлил қилиб бермоқда. Бунда унинг 22 йиллик иш тажрибаси, кутубхонадаги бой материаллар қўл келмоқда.

Мураббийнинг бу ташаббуси бошқа ўқитувчиларга ҳам маъқул келиб, мактабда бу асар барча синфларда ўрганилмоқда. Зеро, ўқувчиларда фахр туйғуси шаклланса, Ўзбекистон тарихи билан атрофлича таниш бўлса ватанпарварлик туйғуси шаклланиб боради-да!

Р. АЛЬБЕКОВ сурати.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ҲАР БИР ЕРИ МЕН УЧУН ВАТАН

Фурур

Мен асли қашқадарёликман. Ешим 10 да. Косон туманидаги Пулати қишлоғининг 73-мактабида ўқир эдим. Буни қарангки, тақдир тақозоси билан Тошкентга келиб қолдим. Яширмайман, аввалига бироз чўчидим. Киндик қоним тўкилган жойдан узокда, узга хонадон, узга мактабда! Кункиб кета олармиканман...

Бахтиёр акамлар оиласи мени иссиқ бағрига олди. Жигаргушаларим Шерзод ака, Раъно опамлар мени кўйгани жой топишолмайди. Муяссар янгам эса ўз фарзандларидан ортиқ қурадилар. Шахзод акамни эса асти қуяверинг. Бирга дарс тайёрлаймиз, бирга ўйнаймиз, уй юмушларини

ҳам бирга бажарамиз.

Ҳа, айтгандай, мактаб масаласи нима булди, денг? Очирроғи, дастлаб ҳаяжонландим. Ўқитувчимиз Шоира Исмоилова мени жуда яхши кутиб олдилар. У кишини таърифлашга сўз ожиз. Шундай меҳрибонларки. Янги синфдошларим билан ҳам тезда чиқишиб кетдим. Одобу-ахлоқда илмда тенги йўқ уларнинг. Тугри, бошида ўқишда анча қийналдим. Аммо синфдошларимнинг очиқ чехралари, ўқитувчимнинг меҳрибонликлари менинг ўқишимда ёрдам берди. Уйдагилар ҳам хурсанд.

Энди ўйлаб қарасам, бошида бекорга ҳайиққан эканман. Шунга англаб етдимки, инсон

учун фақат туғилиб усган ери эмас, Ўзбекистоннинг ҳар бир жойи, ҳар бир бурчаги Ватан экан. Бу юртинг одамлари хоҳ шаҳарда хоҳ қишлоқда яшамасин, бир-бирларига жигарбанд экан.

Яратганга шукурки, Тошкент шаҳридаги жигаргушаларим хонадонидан уз ота-онамнинг иссиқ бағридагидек уйнаб — кулиб яшамокламан. Жонажон мактабим — азиз устозим, синфдош дўстларим азалдан таниш, қадрдондай. Мен уларнинг ҳамма-ҳаммасини жуда яхши қураман.

Муҳаммад УМИРОВ,
Тошкент шаҳридаги
241-мактаб ўқувчиси.

СИЗ МЎЪТАБАРСИЗ

Изҳор

Ўқитувчи — энг мўътабар, энг улуг инсон. Ўқитувчи беҳисоб болага илм беради, комил инсон бўлиб етишиши учун жон куйдиради. Кўз нуруни, қалб меҳрини улашади.

Доноларнинг айтишича, бола мактабга келаётганида кўзини юмиб келаркан, кетаётганида эса кўзини очиб кетар экан. Мазмуни шуки, илк бор мактабга қадам қўйган бола илм дунёсидан беҳабар бўлади. Ўқитувчи уни илмдан, ҳаётдан хабардор қилади. Натижада у мустақил ҳаётга дадил қадам қўяди. Бу фидокор, жонкуяр ўқитувчи меҳнати-

нинг ширин мевасидир.

Ҳар бир устоз ўз ўқувчиларининг гўзал фазилатли, бўлиб етишишини истайди. Шогирдининг порлоқ келажак гини, бахтини кўриш муаллимга чексиз қувонч бағишлайди.

**Доим бизни тергайсиз,
Лекин озор бермайсиз.
Ғам-ташвишдан толманг — сиз,
Мўътабар ўқитувчим...**

Дилфуза ТОҒАЕВА,
Сурхондарё вилояти, Денов
туманидаги 6-мактабнинг
9-«А» синф ўқувчиси.

Мен яқинда бир бола билан танишган эдим. (Исмими айтган эди-ю аниқ эсимда йўқ) Ўзи мен тенги бўлсаям-чи, мактабга бормас экан. «Уйда утирса керак», деб ўйлаётсанми? Йўқ, асло! Кучада ҳам ўйнамайди. Тўғриси айттайми? Уни бозордан ТОПАСАН. Тамаки сотармиш. Ҳатто, унинг чигиртканинг овозидай чирилдоқ саси қулоғимга чалингандай бўлади... Кимга Хон кимга?!... Уқиш ҳақида сўрамоқчи бўлсанг «ўқиб олим бўлармидинг?.. Э, бор-е, ишингни қил!!!!» деб қўл силтаб кетади. Ахир киши фақат олим бўлиш учун ўқимайди-ку?

Сарвар ЭРМЕТОВ,
Юнусобод туманидаги, 302-мактаб ўқувчиси.

«ҒОЗ»ГА АЙЛАНГАН ҒАЗ

Қишлоғимизга газ келиши керак эди. Дадамнинг айтишига қараганда, бундан саккиз йил аввал биз томонга қараб йўл олган газ ғоз бўлиб осмонга учиб кетганмиш. Шу сабабданми, биз томонда болалар тез-тез осмонга тикиладиган бўлиб қолишган. Айниқса, ҳавони тўлдириб қушлар галаси учганда умид билан осмонга қараймиш. Бизнинг адашган «ғоз»имиз шулар орасида бормикан, бор бўлса, «зора қишлоғимизга келиб қўнса» деб.

Хумора СУЛТОНОВА,
Самарқанд вилояти
Иштихон тумани 17-мактаб ўқувчиси.

«Зирапчакон», ушбу хатимни ойишонимга етказини. У Тошкентдаги ипподром деган бозорда ўтирармиш.

га кўймайди. Ахир, мен овқат тайёрлашни билмайман-ку? Ойишон, мен сизга айтган ўша импортний этикдан бутунлай

ОЙИМГА ХАТ

«Ойишон, мен сизни ҳудда соғиндим». Дадам уйда ўтирмайди. Ҳар кунни қаёққадир кетиб, келаси биз ухлаб қолганда келади. Қоронги тушиши билан укам иккаламиз кўрқиб, итқафга кириб ўтирамиз. Укам ҳудда итлоқни бўлиб қолган. Айниқса, овқат деб ҳоли ҳошим

воз келдим. Керак эмас. Оғимдаги қалишим бўлади. Совуқ тушса, ҳисни пайпоғим билан қияман. Фақат ўзини тезроқ келини. Биз, укам иккаламиз сизни ҳудда соғиндик.

Замира ХҲЖАЕВА,
Урганч шаҳри.

Бизнинг синфимиз аҳил ва иноқ эди. Ҳамма ўғил болалар ҳам, қиз болалар ҳам бир-бирларимиз билан жуда қалин ўртоқ эдик. Бошқа синф болалари, ҳатто ўқитувчиларимизнинг ўзлари ҳам бизнинг синфни қандайдир қувонч билан тилга олишарди. Бир куни бизнинг синфга янги ўқувчи қиз келди. Унинг дадаси туманимизга ишлагани келганлиги учун оиласи билан бирга келган экан. Тўғриси айтсам, шу қиз келдию, бизнинг синфимиз «издан» чиқиб кетди. Бу қиз синфимиздаги баъзи бир қизларни ўзига «оғдириб» олди.

Зирапчакон

Ота-онаси ишчи бўлган қизларни камситадиган, улар билан гаплашмайдиган бў-

лик эди. Негадир, ўқитувчиларимиз ҳам у қизга индашмас эди. Бир куни син-

римизга, ҳатто, кийимларимизга ҳам шундай деб ёзадиган бўлишди. Биз

Дўстлик мансаб танлайдими?

либ қолди. Унга эргашган баъзи қизлар ҳам бизни камситиб гапирадиган, устимиздан куладиган бўлишди. У қиз ҳар куни ҳар хил кийим кийиб келар, мактаб формаси у учун гўё янги-

фимиз ўқувчилари тарафма-тараф бўлиб урушиб кетишди. Шунда у қизнинг тарафига кўп қизлар огишиб, бизни «камбағалнинг боласи» деб камситишди. Парталаримизга, сумкала-

«камбағалнинг боласи» эканлигимиздан пушаймон едик. Шундан кейин синфимизда мажлис утказдик. Мажлисда сўзга чиққан бу қиз ҳаммани ўзини оғзига қара-

тиб, ойишониси ва дадажонисининг иш жойлари ҳақида гапириб берди. Сўзининг охирида у синфимизни икки табақага: бойлар ва камбағаллар табақасига ажратиб қўйди.

— Дўстлигимиз энди ота-оналаримизнинг мансабларига қараб бўлади, — деди у сўзининг охирида. Шу вақтгача дўстлик мансаб танлашни билмаган эканмиш. Биз бу қизнинг фикри нотўғри эканлигини қандай тушунтирсак буларкин?

Сайёра ҲАСУЛОВА,
Анджон вилояти.
Балиқчи тумани.

Давлатимиз мустақил бўлганидан сўнг, Тошкентнинг кўркига яна кўрк қўшилиб, кундан-кунга чиройли бўлиб бормоқда. Мен пойтахтимиз Тошкентга келиб, бу ердаги шароитлар билан қишлоғимиздаги шароитларни таққослаб кўрсам, бехосдан кўнглим ўксийди. Тошкентлик дўстларим бизниқига меҳмонга боришни жуда ҳам хоҳлашади. Лекин... Мени қийнаб келаётган нарсаси шу бўлади. Мен Самарқанд вилоятининг Тўхмон деган қишлоғида тураман. Бизнинг қишлоқда на асфальт йўл, на тош йўл бор! Ёз кунлари тупроқ тўлиб

«ЗИРАПЧА»ДАН УМИД

ётган йўллардан куз ёмғири жарликлар барпо этади. Меҳмонга келганлар-у, бир амаллаб йўлларини топишади. Аммо бирор киши бемор бўлиб қолгудек бўлса, бу ўйим-чуқур йўллардан беморни олиб, Марказий шифохонага жўнаш — бир кишининг ҳаёти устида таваккал қилиш дегани эмасми?

Мактабимизни-ку, гапирмасак ҳам бўлаверади. Кўзингизга ташланадиган бирор замонавий жиҳознинг ўзи йўқ. Бу мактабда ўқиётган ўқувчиларга «компьютер» ҳақида гапирсангиз, худди эртақ тинглаётгандек эшитишади.

Азиз «Тонг юлдузи!» Биз ушбу хатимиз орқали ўз ишларига бармоқ орасидан қараётган баъзи бир мутасадди ўртоқларнинг ўз ишларига масъулиятлироқ ёндашишларини сўрар эдик. Бизга ёрдам берасан, деган умиддамиз.

Сайфулло ДЎСТКУЛОВ,
Самарқанд вилояти,
Кўшработ тумани,
Тўхмон қишлоғи.

АЙБИМ НИМА ЭДИ?..

Салом, қадрдон газетам «Тонг юлдузи!»

Бу хатни сенга ботиниб, ботина олмай ёзаяпман. Халқимизда «Айтсам тилим, айтмасам дилим қуяди», деган нақл бор. Кел, сенга бувоқеани бошидан айта қолай.

Менинг бир Дилдора деган дугона бор эди. У билан бир кучада турганимиз учун у билан аввалига яқин дугона булдик, кейин эса опасингил тутиндик. Қаерга борсам, у билан бирга борардик, қайтишда ҳам бирга қайтардик. Бунга ҳатто ойиларимиз ҳам қуниқиб қолишганди. Дилдоранинг ойиси касалхонада ҳамшира бўлиб ишларди. Отаси йўқ. Дилдора қупинча отаси йўқлигидан сиқилиб йиғлар эди. Мен эса унга тасалли беришдан нарига ута олмасдим. Ёшимиз улгайган сайин Дилдорага бу нарсаси жуда ёмон таъсир қила бошлади. Бирор нарсаси юз берадиган бўлса, қуниқиб қуниқилари унга «барибир отасизда, ота тарбиясини қурган

бола бошқача булади», — деб уни хафла қилишарди. Менимча ҳаммаси ушундан бошланди. Дилдора уйларидаги қийинчиликданми, ёки ўзи хоҳлаган ҳолдами угирлик қила бошлади. Тўғри, бу нарсани ҳеч ким ўзи хоҳлаган ҳолда қилмайди. Дилдора танаффусларда қизларнинг сумкаларидан пулларини, рўчкаларини олиб қўядиган булди. Мен унга бу йўлдан қайтиши кераклигини неча марта илтимос қилдим, лекин у хоҳламади. Кейинчалик Дилдора физкультура дарсларида ечиниш хонасига кириб, қизларнинг яши кийимларини угирлай бошлади. Бутун мактабда гала-говур бўлиб кетди. Ҳамма «ўғри»ни қилдира бошлади. Дилдора эса ҳеч нарсаси курмагандек бўлиб юраверди. Мен Дилдоранинг қулга тушиб қолишидан жуда кўрқардим. Бир куни бу ҳақда ўқитувчимизга айтиб бердим. Чақимчилик қилганим йўқ, Дилдорани уйлаб қилгандим бу ишни. Мактабда бу гап овоза бўлиб кетди. Дилдорага ҳарчанд тушунтир-

сам ҳам, у мени тушунмади. Мени «чақимчисан, мени шарманда қилдинг», — деб мен билан жанжаллашиб қолди ва бошқа мактабга утиб кетди. Энди уни куча-қуйда қўрайдиган бўлсам, ёнимдан худди бегона кишидек утиб кетади. Сал нарироққа борганида «чақимчи зағизгон» — деб кетади. Бу гапни эшитган кучамиздаги ёш болалар мени курди дегандан шугапни айтиб қочишадиган булди. Мана ҳозир 11-синфда ўқияпмиз. Бу воқеага 2 йил булди. Лекин Дилдоранинг ҳам, мени ҳам ҳаётимизда аллақандай ўзгариш булди. Чунки мен у билан то кексайганимизча шундай иноқ бўлиб қоламиз, деб сўз берган эдик. Энди эса... Баъзан мен қилиб қуйган ишимдан афсусланаман. Лекин агар айтмаганимда нима буларди? Мен ҳали ҳам Дилдора билан дугона бўлишни хоҳлардим. Нима қилай, менга ёрдам бер!

Нигора ТЎЛАЕВА,
Паркент тумани.

... Болалик — зангор фасл. Эндигина ўтқазилган ниҳолга ўхшайди. Барглари шабнам — у, титроқлар ўйнаган. Бирорта ой нури йўққи, болаликнинг дунёсини сўроқлаб келмаган. Менинг болалигим Бағдод туманининг «Хитой» қишлоғида ўтган. Ўша кунлар ҳақида ўйласам, юрагим орзиқиб кетади. Болалик — инсоннинг энг тоза, шодон, беғубор дамлари экан. Болалигимнинг энг масрур дамлари Ёрқиной исмли дугонам билан ўтган. Доимо уйимизнинг орқа тарафидаги толлар соясида ўйнардик. (Фақат иккаламиз). «Хола-хола», «Тандир пишти» ўйинларимизни ҳар кунни ўйнаб, такрорлайвериш ҳам зерикмас эдик. Бир-биримизни шунчалар яхши кўрар эдикки, агар бирортамиз бошқа бир тенгдошимиз билан гаплашиб қолсак улардан бир-биримизни қизғониб, аразлашиб қолар эдик. Ҳозир ўша дамларни эласам, ўша бир-биримизни қизғониб, аразлашиб қолишимиз болаликнинг ўзига хос покиза туйғусимикан? — дея ўйланиб қоламан. Ўша зангор фаслни соғинганимда, соғинчдан шеърлар ёзаман:

БОЛАЛИГИМ, ЁМҒИРЛАРДА ҚОЛГАН ГИЁХ

ЭРМАК

Болалигим — ёмғирларда қолган гиёх,
Энди сени сўроқлаб ҳам тополмасман.
Болалигим — оқиб кетган ул гулимох,
Кўзларимга олиб сени чополмасман.
Болалигим — юлдузларнинг шивирлари,
Энам эккан райхонларда қолиб кетди.
Онам айтган эртақларнинг хур қизлари,
Болаликни сандигига солиб кетди.
Аллалари, қувончлари, кўшиқлари,
Жимжимадор, тахтиравон
кўшқлари.
Топиб беринг, она қайда
бешиқларим?
Деган савол юрагимга ботиб
кетди.
Шундан бери неча тонглар
чопиб ўтди,
Сочларимда қанча тунлар ётиб
ўтди.
Болаликнинг қикир — қикир
кулгулари,
Мени ҳаёт дарёсига отиб кетди.

СОҒИНЧИ

Ўшал кунларни — эй, бирам

кўмсайсан,

Ойга ёққан, гўзал титроқли қишлоқ.

Оқ ёмғирлар исин таниб ўсганим,

Болалик йилларим кетмангиз йироқ.

Бу соғинчим сизга...

Акаларим билан тандир бўйида

Жажжи кўлчаларим тутганда кулча,

Чорбоғ этагида, ховуз бўйида

Сувда ой аксини таниган кеча...

Бу соғинчим сизга...

Уйнинг ортидаги катта ариқда

Сувга сирин айтиб оққан олмалар...

Ассалому алайкум,
«Тонг юлдузи»нинг
ижодкор жамоаси, ҳам-
касблар! Сизларга сал-
ломатлик, ижодий ва
ҳаётий юксалиш, ҳам-
да сермашаққат ва ша-
рафли касбингизда
янада меҳр-садоқатли
бўлишингизни ти-
лайман.

Болалар — ёрқин ке-
лажакворислари! Улар-
га таълим-тарбия бе-
риш билан бирга улар-
дан завқ-шавқ ва ил-
ҳом олиб, шеър битмас-
ликнинг иложи бор-
ми?... Ижодий изла-
нишларимни йўллаб,
сизларга соғлиқ фар-
зандларимиз маънави-
яти учун қилаётган хай-

МУНОСИБ ЖАВОБ

Савол берар муаллим, «қани, айтинг болалар,
Дунёда нима гўзал?... Атиргулми, лолалар?»
Бир бола «Лола!» — дейди, иккинчиси, «атиргул»
Кўл кўтарди, уялиб аълочи қиз — Нозигул.
— Дунёда гуллар гўзал, кўркдир гулу-лолалар,
Аммо, дунё гўзаллиги бизлар — бахтли болалар!

ОЛИМ БЎЛАМАН

Фанлар ичра менга ёқар, кўшиқ дарси — мусиқа.
Мусиқадек осон бўлса кошки эди физика...
Адабиёт дарсини ёқтираман азалдан,
Чунки, «беш» олмоқ мўмкин-икки мисра
ғазалдан...
Қайдан келган ойижон, шунчалик кўп олимлар?
Ойим дейди: олим бўл, ҳозирдан
қўй одимлар!

ЎҚУВЧИСАН, ЎҚИБ ОЛ, ҚАЙТА-ҚАЙТА УҚИБ ОЛ!

Ўқувчини аввало, безаб турсин одоби,
Яхши хулқи-одоби, бўлгай умрин офтоби!
Ўқувчининг ҳар доим, бўлсин ширин каломи,
Раҳмат, олқиш ёғдирсин унга чин дил саломи!
Кийинсин у озода, бўлиб кўркам-андоза,
Китоб, дафтар, буюмин сақласин доим тоза!
Катталарга мададкор, тенгдошларига ҳамкор,
Кичкинтойларга ғамхўр бўлсин оқил ва шунқор.
Ёлғон сўзлашни билмай, келсин дарсга кечикмай,
Ўқиб «аъло» ҳамиша, изласин тиним билмай!
Шу бугунги ўқувчи-эртага арбоб, олим,
Келажак зўр талабин ёдда тутсин ҳар доим!
Севган касбга интилиб, бўлсин халққа хизматкор,
Инсон бўлиб ҳақиқий — бўлсин Ватанга даркор!!!
Илм олиб ўрганиб жаҳон билан бойлансин,
Буюк Давлат кўрмоққа болаликдан шайлансин!
Болаликдан ўргансин севмоқликни Ватанни,
Оқ сут берган она-ю, юрти Ўзбекистони.
Ватан умид қилгуси ўқувчидан ҳар нафас
Деб Ватан ва эл-юртга содиқ фарзанд бўлса бас.
Келажакнинг талабин сен ўқувчи уқиб ол,
Ҳозиржавоб бўлмоққа қатъий-аъло ўқиб ол!

Мирзо ХАЙДАР,
Андижон вилояти, Пахтаобод тумани,
20-мактаб ўқитувчиси.

СОҒИНЧИ САЛОМ

Ҳовли ўртасида марвартак тутдан,
Тергувчи чапани, чаққон болалар...
Бу соғинчим сизга...
Бу соғинчим сизга юлдуззор тунлар,
Менга турналарнинг кўзин танитган...
Хаёллар тўкилган киприқларимнинг
Юртгимга боргучи йўлини ёритган
Бу соғинчим сизга...
Бу соғинчилар сизга юлдуззор тунлар...

СИҲОРДОМ ЛАРИМТА

Сизнинг кўнглингизга қўлларим етмас,
Сиздан тоғиб хаёл ортига қайтмас.
Ох, бу кўзлар ўша кўшигин айтмас,
Сизни кўп соғиндим, сизни соғиндим.
Ҳар тун юрагимни эзар бир нола,
Саломим етказса шамоллар зора,
Дарсларда кўз узмай тикилган
бола,
Сизни кўп соғиндим, сизни
соғиндим.
Тонггача шабнамим асраган
еллар,
Осмондай орзули покиза диллар.
Ерларга тўкилган ним пушти
гуллар,
Сизни кўп соғиндим, сизни
соғиндим...
Тўптошдек ҳар томон қочиб
кетганлар,
Юрагимга титроқ сочиб кетганлар,
Соғинчим дарчасин очиб
кетганлар,
Сизни кўп соғиндим, сизни
соғиндим...

ДУГОНАМ ЁРҚИНОЙГА

Оҳ дугонам, соғиндим сизни,
Бирга йиғлаб, бирга кулардик.
Оҳ, гуллаган олча тагида
Ёмғир товушларин тинглардик.

Оҳ дугонам, соғиндим ўша
Кипригингиз жилоларини.
Кўзлардаги покиза бегард,
Болалакнинг дунёларини...

Гул хаёлли эдик иккимиз
Шаҳарларни орзу қилардик
Шаҳарларга кетиб қолишни
Ушалмаган бахт деб билардик.

Сувга ёққан толлар тагида
Доира чалиб базм қулардик.
Ойдин кеча ойдайн бахтни
Оқ қушлардан тинмай тилардик.

Оҳ қанчалар шодон эдик-а,
Бир-биримиз қандай севардик.
Дер эдик: — Ҳасан-Ҳусан бўлса
Бир ҳовлига келин бўлардик...

Қолиб кетди ҳаммаси ортда,
Ойдин кеча ойдайн тўлмадик.
Оҳ дугона, Ҳасан-Ҳусан йўқ...
Бир ҳовлига келин бўлмадик...

Озода ТЎРАҚУЛОВА,
Фарғона вилояти,
Бағдод тумани.

ЁШ ИҚТИСОДИ

YOSH IQTISODCHI

“Тонг юлдузи”га илова
иқтисодий газета

ДУНЁ БОЛАЛАРИНИНГ ОРЗУСИ

Бизга дўстлик ярашар,
Дўст-дўстига қарашар.
Яхлит гулдаста бўлсак,
Гуркираб кетар, башар.

Замон тинч бўлсин, яна,
Тинчлик қилсин тантана.
Камолимизни кўрсин,
Меҳрибон замин — ОНА!

УШБУ СОНДА:

„ОИЛА ВА
ЭКОЛОГИЯ
БОЛАЛАР НИГОҲИДА“

7-БЕТ

Инсон икки нарсадан мурак-
кабдур. Бири жасад, иккинчи-
си нафсдур. Жасад кўз ила
бор нарсаларни кўрур. Аммо
нафс идрок ила яхшини ёмон-
дан, оқни қорадан айирур.
ХУЛҚ

8-БЕТ

Аслида гирдоблар хавфли
бўлса ҳам, бирор нарсани
тортиб кетиш ёки ютиб
юбориш кудратига эга
эмас.
ГИРДОБ НИМА?

9-БЕТ

БИР БОР ЭКАН,
БИР ЙЎҚ ЭКАН.
Пул деган
БЎЛГАН ЭКАН...

10-БЕТ

МАКТАБЛАРДА ТАЪТИЛ
МУНОСАБАТИ БИЛАН
„ИҚТИСОДИЁТДАН
САБОҚЛАР“
КОНКУРСИ
ТОПШИРИҚЛАРИ
КЕЛГУСИ СОНДАН
ДАВОМ ЭТАДИ.

ЎШУ МАЙДОНЧАСИ

12-БЕТ

ДЕНГИЗДАН ТОМЧИ

ФИЗИКА:

ҚУРУҚ ЕР НЕГА КУЛРАНГ КЎРИНАДИ?

Серқуёш кунларда қуруқ ер кулранг кўринади, ёмғирдан кейин эса хўл ер қорага ўхшайди.

Савол: Қуруқ ер билан хўл ернинг ранги бошқача-бошқача бўлишининг сабаби нимада?

Жавоб: Тупроқ таркибида кум зарралари ва унга ўхшаш бошқа тиниқ зарралар бор. Улар ўзидан нур қайтариш хусусиятига эга. Қуруқ тупроқдаги заррачалар орасида ҳаво бор. Ҳавонинг нур қайтариш қуввати кумнинг нур қайтариш қувватидан анча оз. Шу сабабли кум заррачалари нурни кўпроқ қайтаради ва ёрқинроқ кўринади.

Хўл тупроқда эса заррачалар орасида ҳаво эмас, сув бўлади. Сувнинг ўзида нур қайтариш кучи кумнинг нур қайтариш кучига тенг. Шунинг учун ҳам сув орасидаги кум алоҳида кўришиб-ярқираб турмайди. Натижада ер тўқ рангда, яъни қорароқ кўринади.

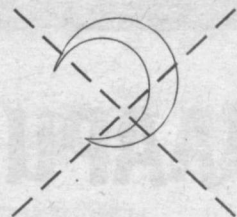

МАТЕМАТИКА:

ҲИЛОЛ

Ой ўроғини 2 та тўғри чизиқ ёрдамида 5 қисмга бўлиш мумкинми?

- Ҳа, бунинг учун суратдагидек ўзаро кесишган 2 та чизиқ чизиш кифоя.

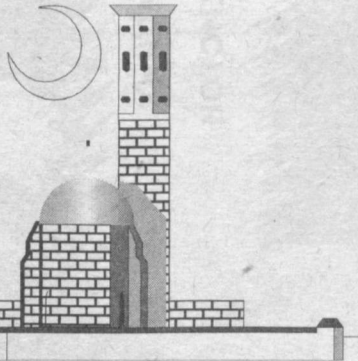
МИНОРАНИНГ БЎЙИ

Сиз яшайдиган шаҳар ёки қишлоқда баланд минора бор дейлик. Сиз унинг бўйи қанчалигини билмайсиз. Лекин кўлингизда бу миноранинг фотосурати бордир. Шу расмга қараб миноранинг баландлиги қанчалигини билиш мумкинми?

Ҳа. Бунинг учун суратдан миноранинг асоси қанча эканини аниқлаймиз. Масалан, у - 19 мм. Бўйи эса - 95 мм. Сўнг ҳаётдаги миноранинг ўзининг асосини (айланасини эмас!) ўлчаймиз. У, масалан, 14 м бўлсин.

Энди суратдаги миноранинг асоси билан унинг бўйи қандай нис-

батда эканини топамиз: 95 мм: 19 мм=5. Энди бизга маълумки, шаҳримиздаги миноранинг бўйи унинг асосидан 5 марта катта, яъни 14 мх5 = 70 метр.

ҚОВУН ТАНЛАШ

Деҳқон бир хил навли 2 та қовун сотмоқчи. Улардан бирининг йўғонлиги 60 см, иккинчисини эса 50 см. Биринчи қовуннинг нархи иккинчисидан бир ярим баравар қиммат.

Сиз қайси қовунни сотиб олсангиз фойда қилган бўлардингиз? Ўйланг-чи!

Қийналманг. Келинг, яхшиси, биргалашиб ҳисоблайлик:

Қовунлар йўғонлиги айланаларининг ўзаро нисбати - 60 см: 50 см = 6/5 бўлади.

У ҳолда қовун ҳажми
 $\frac{6}{5} \cdot \frac{3}{2} = 1,73$
 $\frac{5}{1} \cdot \frac{1}{2} = 1,25$

Демак, катта қовуннинг ҳажми (ёки оғирлиги) кичигидан 1,73 марта кўп экан. Бошқача айтганда, катта қовуннинг нархи кичигидан 73% қиммат бўлиши керак. Деҳқон эса унга атиги 50% қўшимча пул сўраяпти. Ўз-ўзидан равшанки, катта қовун ўзига қараганда арзон, шунисини сотиб олган маъқул.

ГЕОГРАФИЯ:

„МОМАҚАЛДИРОҚ ҚУТБИ“

Момақалдиरोқ - осмонда бўладиган табиат ҳодисаси. У чақмоқ чақиши ва шовқин тарқаши билан тугалланади. Ер юзида ҳар куни 1800 мартагача момақалдиरोқ бўлиб туради. Бу ҳодиса юқори кенгликларда жуда кам учрайди, лекин ёз вақтида у ҳатто Марказий Арктикада ҳам тез-тез бўлиб туради. Дунёда шундай жой ҳам борки, у ерда момақал-

диरोқ жуда кўп кузатилади. Бу ерни одамлар „Момақалдироқ қутби“ дейдилар.

Савол: „Момақалдироқ қутби“ қаерда жойлашган?

Жавоб: У - Ява оролидаги Бютензорг деган жойда. Бу ерда бир йилнинг 322 кунини момақалдироқ гумбурлаб туради.

„КЕТМОННИНГНИ КЎТАРИБ ЮГУР, ШАМОЛ!“

1. Шамол, бу - ҳавонинг ҳаракати.

а) турли йўналишда;
б) юқори босимли ҳудудлардан босими паст ҳудудларга горизонтал йўналишда;
в) босими паст ҳудудлардан босими юқори ҳудудларга горизонтал йўналишда.

2. Тропик кенгликларда шамолнинг чиройли бошқача номлари бор: муссонлар ва пассатлар.

Савол: Юқорида айтилган шамоллардан қайси бири мавсумий, қайси бири доимий?

3. Муссон шамоллар ўз йўналишини бир йилда 2 марта ўзгариради. Бу Еримиздаги ҳарорат-

нинг мавсумий ўзгариши билан боғлиқ.

Савол: Ёзги муссон қаёққа қараб эсади: денгиздан қуруқликками ёки қуруқликдан денгизгами? Қишки муссон-чи?

Жавоб:

1. Шамол - ҳавонинг ҳаракати.

б) Ҳаво босими юқори ҳудудлардан ҳаво босими паст ҳудудларга горизонтал ҳолатда йўналади.

2. Муссонлар - мавсумий шамоллар, пассатлар эса - доимий шамоллардир.

3. Ёзги муссонлар денгиздан қуруқликни, қишки муссонлар эса қуруқликдан денгизга томон эсади.

ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. Пул:

а) Ҳамма бошқа товарлар учун умумий эквивалент вазифасини бажаради.

б) Ҳамма бошқа товарлар сингари ўзининг қийматига эга.

в) Ҳамма бошқа товарлар сингари ўзининг истеъмол қийматига эга.

г) Ҳамма товарларни харид этиш воситаси бўлиб хизмат қиладди.

д) Нотўғри жавоб йўқ.

2. Қайси мамлакатда пул вазифасини буғдой бажарган?

а) Римда.

б) Африкада.

в) Қадимги Мисрда.

г) Хитойда.

д) Мўғулистонда.

3. Қуйидагиларнинг қайси бири айирбошлаш чоғида пул вазифасини бажарган?

а) Чорва.

б) Қимматли чиганок, қимматбаҳо металллар.

в) Фил суяги.

г) Туз, чой, асал, буғдой.

д) Нотўғри жавоб йўқ.

4. Чек - бу:

а) Марказий эмиссия банклари томонидан чиқариладиган фойсиз кредит билетидир.

б) Қўшимча маҳсулотнинг пул шакли.

в) Акционер жамият фойдасининг акция эгасига тегадиган, бинобарин, унинг даромадига айланган қисми.

г) Имзолаганнинг жорий ҳисобидан муайян суммани бериш ёки бошқа ҳисобга ўтказиш ҳақида банкка берилган ёзма фармойишнинг ифода этувчи ҳужжат.

д) Нотўғри жавоб йўқ.

5. Вексель:

а) Сотилиши мумкин.

б) Кредит шаклида берилиши мумкин.

в) Олди-сотди битимида ҳисобкитоб сифатида ишлатилиши мумкин.

г) Тўлов воситаси вазифасини бажариши мумкин.

д) Нотўғри жавоб йўқ.

6. Вексель - бу:

а) Муайян миқдордаги қарзни белгиланган муддатда қатъий тўлаш мажбурияти юкланган, қонун билан тасдиқланган ҳолатда тўлдириб расмийлаштирилган қарздорлик тилхати.

б) Имзолаганнинг жорий ҳисобидан муайян суммани бериш ёки бошқа ҳисобга ўтказиш ҳақида банкка берилган ёзма фармойишнинг ифода этувчи ҳужжат.

в) Марказий эмиссия банклари томонидан чиқариладиган фойсиз кредит билетидир.

г) Банк ёки махсус кредит (савдо) муассасаси томонидан бирор киши номига берилган пул ҳужжати.

д) Нотўғри жавоб йўқ.

7. Электр пул - бу:

а) „Қуйма“ шаклидаги пул.

б) „Кредит карточкаси“ шаклидаги пул.

в) „Банкнот“ шаклидаги пул.

г) „Чек“ шаклидаги пул.

д) Нотўғри жавоб йўқ.

„ОИЛА ВА ЭКОЛОГИЯ

БОЛАЛАР НИГОҲИДА

ЁНҒОҚ БОЛАСИНИ ҚАНДАЙ АСРАЙДИ?

Болалар, ёнғоқнинг боласини кўрганмисиз?
 Эшитинг: ёнғоқ гулламайди. У биратўла мева тугади. Олдин яшил барглари ривожланади. Кейин меваси ҳам яшил тусга киради. Орадан ойлар ўтиб, куз келиши билан барглари олтин тусга киради. Шунда мевасининг тўни ҳам сарғаяди. Октябрь ойида ёнғоқ пўсти кесак рангига киради. Чунки, у пастдаги ер рангига мослашади.
 Қаранглар-а, ёнғоқ дарахти мевасини жуда ҳам аяр экан! Барглари яшил пайтларида довуччаси ҳам яшил бўлади, меваси борми-йўқлигини билиб бўлмайди. Худди “Мевамни олмангиз, ҳали пишмаган”, - дегандек туюлади. Кузда барглари сарғайганида меваси пўсти ҳам сарғаяди. Япроқлари кесак рангига кирганда, ёнғоқ ҳам кесак рангига киради. Шунда ҳам у мевасини бергиси келмайди.
 Охири, меваси, яъни болалари ерга тушиб олади. Чунки улар биз - болалар билан ўйнашни хоҳлар экан. Қаранг-а, ёнғоқ ҳам боласини худди онамиз бизни асраганидек асраб, хомлигида қизганар экан.

Камола ОРТИҚБОЕВА,
 Тошкент шаҳридаги 23-ўрта мактабнинг 7- “А” синф ўқувчиси.

ХАЗОН ФАСЛИ

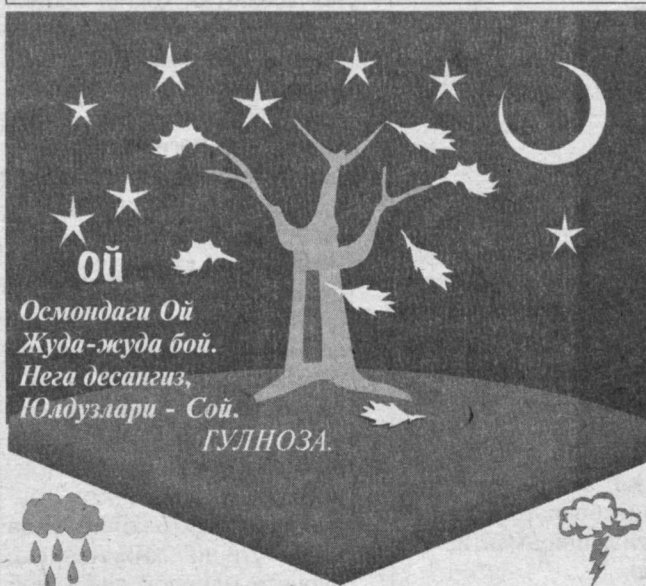
Хазон фасли келди, дейишади. Хазон фасли ҳам бўладими!? “Ҳа, бу - фаслларнинг бешинчиси!” - дейишингиз мумкин.

Табиатда бешинчи фасл борлигини ҳали китобларда ҳам ўқимаганман, зангори экранда ҳам айтишмаган. Рост-да, бунақа фаслнинг ўзи йўқ. Одамлар кеч кузда дарахтларнинг япроқлари сарғайиб кетади. Яқиндагина камалак рангида товланиб ётган гулзор ҳам бугун сомондек сарғайган. Дарахт шохларида сарғайган япроқлар чирт-чирт узилиб ерни қоплади.

Мен бир нарсга ҳайронман: куз келиб, ҳаво совуван вақтларда қалинроқ кийиниш ўрнига, дарахтлар нега бор ям-яшил кийимларини ҳам ечиб ташларкин?! Мен дарахтларга, ўсимликларга ачинаман, барибир. Дарахтнинг кичик-кичик шохлари бўлса синиб тушади, ерда хор бўлиб ётади. Ёш ниҳоллар октябрь ойидаёқ шип-шийдон бўлиб қолган. Улар билан ҳеч кимнинг иши йўқ...

Мен сизлардан бир нарсани илтимос қиламан: ердаги хазонларни босманглар. Уларни тўплаб боғ четида аста кўмиб қўйинглар. Улар ер бағрида иссиққина ётсин. Синган шох-шаббаларни бир четга олиб қўйинглар ё уйга олиб кетинглар. Улар бундан севиниб, қишда уйингизни, сизни иситади!

Дилноза МУСАЖОНОВА,
 Тошкент шаҳридаги 243-мактабнинг 4 - “Е” синф ўқувчиси.

МАҲСУЛОТИНГ ҲАҚИДА БОЛАЛАРГА АЙТ, ОЛАМГА ДОСТОН БЎЛАДИ!

ШОКОЛАД

Дўконлар: Тошкент, Нукус кўчаси, 20-а уй.
 Тел: 56-65-92.
 Наманган, Дўстлик шоҳкўч.
 14-уй. “Барака-Р”.

ГЕРБАРИЙ ТАЙЁРЛАДИК

Кузнинг учинчи ойи бошланди. Ботаника фани ўқитувчимиз гербарий тайёрлашни буюрдилар. Дарс

тугади. Биз мактабдан келиб овқатланиб олиб, дугонам Шоира билан боғдаги дарахтларнинг япроқларидан теришга тушдик. Куз-да! Ерга хазонлар тўкилган. Ҳар ерни босганимизда хазонлар шитир-шитир қилиб ёғилаётгандек туюларди. Шунда кўшнимиз Жўра амакининг товушлари эшитилди:

- Ҳой, болалар, ҳали кулиб, ҳали хазон шитирлатасизлар! Бугун кун илиқ, бир пас очик ҳавода дам олай дегандим. Нарирокда ўйланглар, - дедилар.

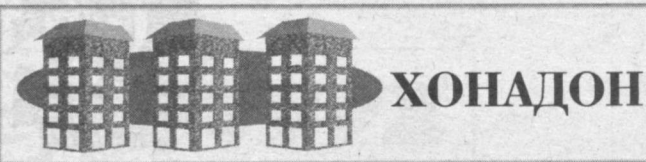
Биз улардан нарироққа бориб яна барг тердик. Кейин уйга бориб япроқларни чиройли, рангли ҳар хил, тешилмаган, йиртилмаганларини сараладик. Ва уларни ювиб, қуритиш учун эски китобнинг варраглари орасига қўйиб қўйдим. Ишларимни, уй вазибаларимни бажариб бўлиб, гербарий тайёрлашни бошладим. Китобни очиб қарасам, барглари селгиб, қурий бошлабди. Мен уларни олиб альбом варақларига тикдим. Тагида қайси дарахтнинг, қайси гулнинг барги эканини ёзиб қўйдим.

Эртасига мактабга бордим. Биринчи соат ботаника эди. Дарсга киришга кўнғироқ чалинди. Хонага кирдик. Ўқитувчимиз Захро опамиз “парта устига гербарийни, дафтарингизни олиб қўйинг”, - дедилар.

Биз китоб-дафтарларимиз ва гербарийларни олиб қўйдик. Муаллима опамиз бирма-бир текширдилар. Мен, Шоира, Ноиба, Нарзира ва Феруза ҳар биримиз 10 балдан олдик. Бу баҳодан ҳурсанд бўлдик. Лекин кеча Жўра амакини ранжитиб қўйганимиз кўнглимни ҳижил қилиб турарди. Чунки, кузнинг тоза ҳавоси Жўра амаки учун бебаҳо шифо эканини англаб етдик. Ҳа, кузнинг мевалари ҳам, хазонлари ҳам, ҳатто қуруқ ҳавоси ҳам биз учун туганмас бойлик.

Малика АЗИМОВА,
 Тошкент шаҳридаги 111-мактабнинг 6- “Б” синф ўқувчиси.

**Абдулла
 АВЛОНИЙ**

АХЛОҚ

Инсонларни яхшиликга чақиргувчи, ёмонликдан қайтаргувчи бир илмдур. Яхши хулқларнинг яхшилигини, ёмон хулқларнинг ёмонлигини далил ва мисоллар ила баён қиладурган китобни ахлоқ дейилур.

Ахлоқ илмини ўқуб, билуб амал қилган кишилар ўзининг ким эканин, жаноби ҳақ на учун халқ қилганин, ер юзида нима иш қилмак учун юрганин билур. Бир киши ўзидан хабардор бўлмаса, илми, уламони, яхши кишиларни,

яхши нарсаларни, яхши ишларнинг қадрини, қимматини билмас. Ўз айбини билуб, иқроқ қилуб, тузатмакга саъй ва кўшиш қилган киши чин баҳодир ва паҳлавон кишидур. Расули акрам набийи муҳтарам афандимиз: “Мезон тарозусига қўйиладурган амалларнинг ичида яхши хулқдан оғирроғи йўқдур. Мўъмин банд яхши хулқи сабабли кечаси уламасдан, кундузлари рўза тутуб ибодат қилган кишилар даражасига етар”, демишлар.

*Сўйласанг сўйла яхши сўзлардан,
 Йўқса жим турмоқинг эрур яхши.
 Ўйласанг яхши фикрлар, ўйла,
 Йўқса гунг бўлмоқинг эрур яхши.
 Ишласанг ишла яхши ишларни,
 Йўқса бекорлигинг эрур яхши.*

ХУЛҚ

Инсон икки нарсдан мураккабдур. Бири жасад, иккинчиси нафсдур. Жасад кўз ила бор нарсаларни кўрур. Аммо нафс идрок ила яхшини ёмондан, оқни қорадан айирур. Жасаднинг ҳам, нафснинг ҳам бирор сурати бордурки, ё яхши ва ё ёмон бўладур. Жасаднинг сурати ҳаммага маълум бир нарсадурки, ҳар вақт кўзга кўриниб турадур. Аммо нафснинг сурати кўзга кўрунмайдурган, ақл ила ўлчанадур-

ган ва нарсадурки, буни хулқ деб аталур. Агар бир киши ёшлигида нафси бузулиб тарбиясиз, яхшилик курмак ердан туруб юлдузларга қўл узатмак кабидур. Расули акрам набийи муҳтарам саллоллоху алайҳи васаллам афандимиз:

“Бир тоқнинг ўрнидан кўчиб кетганини эшитсангиз, ишонингиз, аммо бир одамнинг хулқи бошқа бўлди деб эшитсангиз, ишонмангиз”, - демишлар.

*Хулқи ёмон юз, кўзлидин на суд,
 Юз, кўзли хулқни қилмас кашуд.
 Халқ маризига, даво истасанг,
 Марг давосин берилур қистасанг.
 Хулқи ёмоннинг кетурар кўп зарар,
 Хулқнинг ўзи бошингга калтак урар.
 Хулқи фано бўлса дегил алҳазар,
 Хору залиликда қолур дарбадар.*

ЯХШИ ХУЛҚ, ЁМОН ХУЛҚ

Ахлоқ уламси инсонларнинг хулқларини иккига бўлмишлар: агар нафс тарбият топиб, яхши ишларни қилурга одат қилса, яхшиликга тавсиф бўлуб “яхши хулқ”, агар тарбиятсиз ўсуб, ёмон ишлайдурган бўлур кетса, ёмонликга тавсиф бўлуб “ёмон хулқ” деб аталур.

Жаноби ҳақ инсонларнинг асл хилқатда истеъдод ва қобилиятли, яъши ила ёмонни, фойда ила зарарни, оқ ила қорани айирадурган қилуб яратмишдур. Лекин бу инсондаги қобилиятни камолга еткурмак тарбия ила бўладур. “Қуш уясинда кўрганин қиладур”. Инсон жавҳари қобилдур.

*Худонинг раҳмату файзи ҳама инсонга яксардур,
 Ва лекин тарбият бирла етушмак шарти акбардур.
 Туғуб тошлов ила бўлмас бола, бўлгай боло сизга,
 Вужуди тарбият топса, бўлур ул раҳнамо сизга.
 Темурчининг боласи тарбият топса, бўлур олим,
 Бузулса хулқи, Луқмон ўғли бўлса, бўлғуси зolim.
 Ёмонларга кўшулди Нухнинг ўғли ўлди беимон,
 Юруди каҳф ити хублар ила бўлди оти инсон.*

**АГАР ТУМОВ
 БЎЛСАНГИЗ**

Киши совқотганда соғлом одам организмда “мудраётган” вируслар ва микроблар активлашади ва юқори нафас йўллари шиллик пардаларида яллиғлашиш жараёни пайдо бўлади. Одатда бу пайтда дастлаб одам тумов бўлади. Бурун ҳадеб оқаверганидан бемор бурнини тез-тез қоқади. Аммо бундай қилиш асло мумкин эмас. Бурун битиб қолганда зўрлаб қаттиқ қоқиш натижасида шиллик ўрта кулоққа тушади ва бу ерда яллиғланиш процесси бошланади. Бундан ташқари, томирлар жуда мўрт бўлса, бурунни қаттиқ қоқганда у қонаб кетиш мумкин. Шу туфайли бурунни аста-секинлик билан, ҳар томони галма-гал қоқиш лозим.

Тумов аломатлари бошланган дастлабки пайтларда, ҳали бурун кўп оқмаётган бўлса, иссиқ куруқ ҳавога ўзингизни тутинг (масалан, фенни - сочни қуритадиган электр асбобни тоққа улаб, унга яқинроқ - узатилган кўлингиз масофасида туринг), оёққа горчичникли иссиқ ванна қилинг (агар монеликлар бўлмаса), наъматак, малина, календула меваси ёки жўка гули, тоғжамбил, кўка гули дамламаларидан бирортасини ичинг. Агар бурун жуда битиб қолиб, унда ҳаво ўтиши қийинлашса, бурунга илиқроқ аччиқ чой томизинг (кўк чой бўлгани яхши). Шундан сўнг чап ва ўнг бурун катаклари орқали галма-гал чуқур нафас олинг ва нафасни оғиздан чиқаринг.

Яна бир нарсани эслатиб қўйиш лозим: тумов пайтида катта дастрўмол тутманг. Тумов яна қайта юқмаслиги учун ёнингизда бир неча дона кичикроқ дастрўмол ёки бир марта ишлатиш учун қоғоз салфетка бўлсин.

**ПЕЧКА, ЎЧОҚЛАРНИ ОҚЛАШНИ
 УНУТМАДИНГИЗМИ?**

Девор печкаларнинг сувоғини хўллаш керак. Сувоқ бўкиб кўпчигач, уни дарров шпателда кўчириб ташланилади. Кейин печкани яна намлаш ва латта билан тозалаб артиш зарур. Бунда ҳамма ёриқлардаги лойлар ҳам артилишига эътибор беринг. Печка яхши қуригач, уни бўйаш мумкин.

Бўйаш учун охакли аралашма жуда маъқул. Бир кило сўндирилган охак эритмасига бир ош қошиқ (35-40 грамм) ош тузи кетади. Бунинг учун тузни сувда яхшилаб эритинг, сўнг шўр сувни охак бўтқаси устига қуйиб, аралаштиринг. Эритма сметана қуюқлигида бўлсин.

Бўёқ оч ҳаво рангли бўлсин десангиз унга озгина синька қўшинг.

Тайёрланган эритмани тоза латта ёки докада сузиб олинг. Шундан сўнг печкани (ёки ўчоқни) яхшилаб оқланг. У қуригач яна 2-3 марта оқланг. Шунда ўчоқ-печкангиз оппоқ бўлиб уйингизга кўрк бағишлайди.

МУТОЛАА

80-81 СОНДА ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН

«МАКТАБДАГИ ТЎГАРАКЛАР ИШИ» БОШҚОТИРМАСИНИНГ ЖАВОБИ

Биринчи савол - яна неча кундан сўнг мактабдаги бешала тўгарак бир вақтда тўпланади саволига жавобни осон топиш йўли бундай: 2, 3, 4, 5 ва 6 сонларида қолдиқсиз бўлинувчи энг кичик сонни топамиз. Маълумки, 60 ана шундай сон. Демак, энди бешов тўгарак 61-кун яна тўплана олади. Яъни, чилангарлик кунора 30 мартадан сўнг, дурадгорлик - 20 марта ҳар уч кунликдан сўнг, 4 кунда бир бўладиган сураткашлик тўгараги эса 15 марта машғулотдан кейин, 5 кунда бир ишлайдиган шахмат тўгараги 12 мартадан сўнг, рубобчилар эса 10 марта машғулот ўтказгач, ҳамма

яна бир кунда тўпланадиган кун келади. Демак, 1 январь кунги учрашув яна 60 кундан сўнг - кейинги чорақда бўлади.

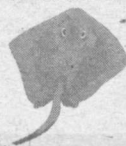
Демак, 5 тўгарак бир кунда машғулот ўтказган кун йилнинг 1-чораги (ўқув йилининг 3-чораги)да - фақат бир кун холос!

Иккинчи савол - неча кун январь-март ойларида мактабда бирорта тўгарак машғулот ўтказмайди?

Бу масалани ечиш учун 1 дан 90 гача бўлган ҳамма сонларни қатор ёзиб чиқиш керак.

Кейин бу сонлар қаторидан аввал чилангарлик тўгараги ишлайдиган кунлар - 1, 3, 5, 7, 9 ва бошқаларни,

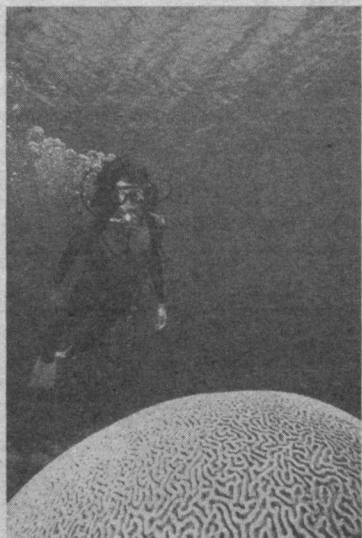
сўнг дурадгорлик тўгараги ишлайдиган кунлар - 4, 7, 10 ва бошқаларни белгилаш даркор. Шу тариқа сураткашлик, шахмат ва рубобчилар тўгараклари машғулот ўтказадиган кунларни ҳам белгилаб чиқсак, ўчирилмай қолган сон - битта ҳам тўгарак машғулоти бўлмаган кунни билдиради. Бу ҳисобни эринмай бажарган ўқувчи биладики, йилнинг 1-чорагида 24 кун тўгарак машғулотлари бўлмайди. Жумладан, январда 8 кун, яъни 2, 4, 8, 12, 14, 18, 20, 24 ва 30-кунларда мактаб зали бўш туради. Февралда - 7, мартда эса 9 кун ана шундай бўш кунлар бўлади.

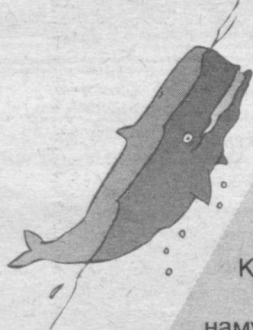
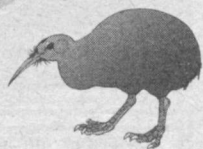
ЭНГ ЧУҚУР ОКЕАН ҚАЙСИ?

Океанлар кўп жиҳатдан ҳали-ҳануз жумбоқлигича қолмоқда. Биз уларнинг ёшини ҳам билмаймиз. Ер тараққиётининг дастлабки босқичларида океанлар ҳали пайдо бўлмагани ҳам эътимолдан ҳоли эмас. Инсон океанлар тубини тадқиқ қилмоқда. Океанлар туби 3600 метр чуқурликкача юмшоқ лойқасимон чўкиндилар билан қопланган. Улар майда денгиз жониворларининг оҳақтошга айланган скелетларидан таркиб топган. 6 км.дан ошадиган чуқурликлар майда қизғиш лойқа билан қопланган ва у “қизил лой” деб аталади. Унинг таркибига ҳайвонлар скелети зарралари, майда ўсимликлар қолдиқлари ва вулқонлар кули киради.

Айни пайтда океанларнинг чуқурлигини ўлчаш учун сув остига товуш тўлқинлари юборилади, ундан эса акс садо қайтади. Товуш океан тубига етган ва унга урилиб қайтиб келган вақт ўлчанади. Ушбу вақт катталиги эса иккига бўлинади.

Шунга асосланиб, биз океанларнинг ўртача чуқурлигини ва энг чуқур жойларини кўз олдимишга келтирамиз. Энг чуқур океан Тинч океанидир, унинг ўртача чуқурлиги - 4281 метр. Ҳинд океаниники - 3963 м, Атлантика океаниники - 3926 м. Таққослаш учун бир мисол: Балтика денгизининг ўртача чуқурлиги, бор-йўғи - 55 метр. Бугунги кунда энг чуқур жой Тинч океанида бўлиб, унинг чуқурлиги 11022 метрни ташкил этади. Атлантика океанидаги Гуам ороллари яқинидаги бошқа бир чуқур жой эса 9219 метрдир. Ўз майдонига кўра, кўпгина денгизлардан катта бўлган Гудзон кўрфазининг ўртача чуқурлиги 183 метрдан ошмайди.

НЕГА ҚОР УЧҚУНЛАРИ АЙНАН ОЛТИ ҚИРРАЛИ?

Қор учқуни табиатнинг энг гўзал ижод намуналаридан биридир. Бундай нафис шаклни яшаш ўта машаққатли иш. Қор ёққанда миллионлаб бундай учқунлар ерга тушади, аммо улар орасидан иккита бир хил учқунни топиб бўлмайди. Сиз қор музлаган сув эканини яхши биласиз. Агар у музлаган сув бўлса, нега оппоқ? Ахир, музлаган сув рангсиз бўлади-ку! Қорнинг оқлиги сабаби шуки, муз кристаллчаларидан иборат ясси учқун ёруғликини қайтаради ва кўзимизга оппоқ бўлиб кўринади. Сув музлаётганда кристаллар ҳосил бўлади. Негаки, бунда сув молекулалари ўзига хос тартиб билан тизилади ва биз “кристалл” деб атайдиган геометрик шакл ҳосил қилади. Сув молекуласи уч заррадан: икки водород атоми ва бир кислород атомидан таркиб топади.

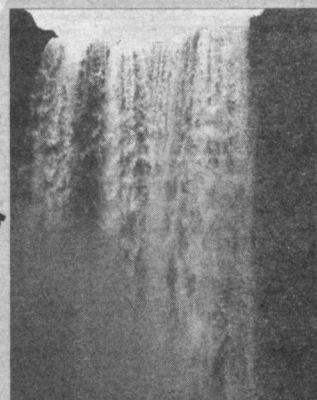
Шунинг учун ҳам у кристаллашаётганда, уч ёки олти бурчакли шакл ҳосил қилади. Қорга айланадиган сув сувнинг атмосферадаги буғидир. Сув кристаллчалари музлаётганда кўзга кўринмас даражада кичик бўлади. Қор ҳосил бўлаётганда бу кристаллчаларни ҳаво қоимлари гоҳ пастга, гоҳ юқорига ҳайдаб юради. Бундай кўчишлар жараёнида улар чанг зарралари ёки сув томчилари атрофида бирикади. Бундай кристаллар гуруҳи тобора катталашиб боради. Шундай қилиб, бир ядронинг теварагида бир неча юзлаб шундай кристаллар йиғилиши мумкин. Бу гуруҳ катта ва оғир ҳолга келгач, ерга инади. Биз уни “қор учқуни” деб атаймиз. Айрим қор учқунларининг диаметри 3 см.гача етади. Учқунларнинг ҳажми катта-кичиклиги температурага боғлиқ.

УЧМАЙДИГАН ҚУШЛАР ҲАМ БОРМИ?

Ҳозир учолмайдиган қушлар минглаб йиллар бурун ўз қанотларининг илк вазифасини бажариш имкониятини йўқотганлар. Бунинг сабаби оддий: уларга қанот керак бўлмай қолган, чунки улар жойлашган жойга ҳеч қандай йиртқич ҳужум қилишга ботинолмаган ёки бошқалари анча йирик бўлганидан хавф туғилган чоғи қутула олган.

Унга на қанот керак, на кўз, шунинг учун ҳам у ёмон кўради. Индонезия чангалзорларида яшайдиган казуар (туяқушнинг бир тури) одатда, кўрқокдир, аммо у тирноқ ва панжалари ёрдамида ўзини жон-жаҳди билан ҳужумдан ҳимоя қилади ва рақибига хавф солади. Учолмайдиган энг йирик қуш туяқушдир. Унинг бўйи 2,7 метр, чопаётганда тезлиги 50 километр-соатга етади. Австралия эму-си улкан қуш, аммо у ҳам туяқуш сингари тезкор. Жанубий Америка нандуси туяқушга ўхшайди, аммо кўри-нишдан кичик (1,6 метрдан ошмайди). Бу қушларнинг ҳаммасининг патлари кўркам.

НИАГАРА ШАРШАРАСИ

ҚАНДАЙ ПАЙДО БЎЛГАН?

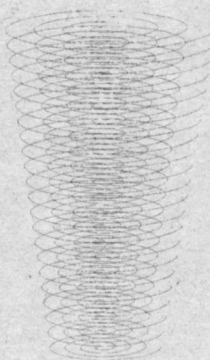
ГИРДОБ НИМА?

Биз гирдобни одамларни, кемаларни сув қаърига тортиб кетиб, фалокат ва ўлимларга сабаб бўлувчи айланаётган улкан сув массаси сифатида тасаввур қиламиз. Аслида гирдоблар хавфли бўлса ҳам, бирор нарсани тортиб кетиш ёки ютиб юбориш қудратига эга эмас.

Дастлаб гирдобнинг ўзи нима эканини билиб олайлик. Дарёдаги гирдобга кўзингиз тушган бўлса керак. У оқим қирғоқнинг бир четига урилиб, айланиши натижасида ҳосил бўлади. Кичик жойда айланаётган сув гирдобнинг четига интилади ва ўртача ўйиқ ҳосил бўлади. У марказдан қочувчи куч ҳосиласидир. Сув тўла челақни айлантирганимизда ҳам, айнан шу куч сувни тўкмай ушлаб туради.

Одамлар ва кемалар учун хавфли деб ҳисобланадиган катта гирдобларнинг табиати қандай? Бир тўлқин олдингисини қувиб етганида, океан оқимлари айланиб ҳаракат қила бошлайди. Бу ҳол кўпинча ороллар ўртасидаги энсиз бўғозларда ва куруқлик қисмлари ўртасида ҳосил бўлади. Агар бундай бўғоз чуқур бўлса, сув кўтарилган пайт у ерда айланаётган сув массаси воронкалар ҳосил қилганини кўрамиз. Аммо, таъкидлаб ўтганимиздек, океанларда гирдоб ҳосил бўлмайди. Океандаги гирдоб катта миқёсдаги сувнинг бетартиб ҳаракати ёки айланишидир.

Гирдобларни дунёнинг турли чеккаларида кузатиш мумкин. Улардан учтаси машҳурдир: Мальстрём, Харибда ва Ниагара шаршарасидан куйроқдаги гирдоб. Мальстрём Норвегия соҳилларида, Харибда эса Италия ва Сицилия ўртасидаги бўғозда жойлашган.

Ниагара шаршараси Нью-Йорк штатидаги Буффало шаҳридан 25 км. узоқликда оқиб ўтадиган Ниагара дарёсида жойлашган. Ниагара дарёси Эри кўлига қуйилади ва тўртта Буюк Кўлни Онтарио кўли билан боғлайди. Дарё йўлининг 58-километри ўрталарида тез оқим бирдан узилади ва баланд қоядан шаршара бўлиб пастга оқади. Бу Ниагара шаршарасидир. У иккита: Канада ва Америка шаршараларидан таркиб топган. Ниагара дарёси сувнинг 94% тик Канада шаршараси орқали пастга оқиб тушади.

Геологларнинг фикрича, Ниагара шаршараси анча ёш. У бундан, тахминан, 10-15 минг йил илгари пайдо бўлган. Муз даврида ҳозирги Ниагара ўрнини муз қоплаб олган. Музликлар эриб, Эри кўли ҳосил қилган. Ундан бир дарё оқиб чиқиб, кўлнинг сувларини шимолга олиб кетган.

Дарё оқими бир қояга етиб боради. Қалин оҳақтош қатлами билан қопланган бу қоя Ниагара шаршарасини ҳосил қилади. Кейинчалик шаршара суви дарё ўзанини чуқурлаштириб юборган. Сувнинг тушиш баландлиги ўртача 50 метрдир. Ниагара шаршараси ҳақидаги илк маълумотлар 1697 йили пайдо бўлган. Бу ҳақда француз тадқиқотчиси ва миссионер авлиё Луис Хеннепен ёзиб қолдирган. У илк марта шаршарани 1678 йили Соёр де ла Салл билан Янги Дунёга сафари чоғида кўрган эди.

БИР БОР ЭКАН, БИР ЎЎҚ ЭКАН.

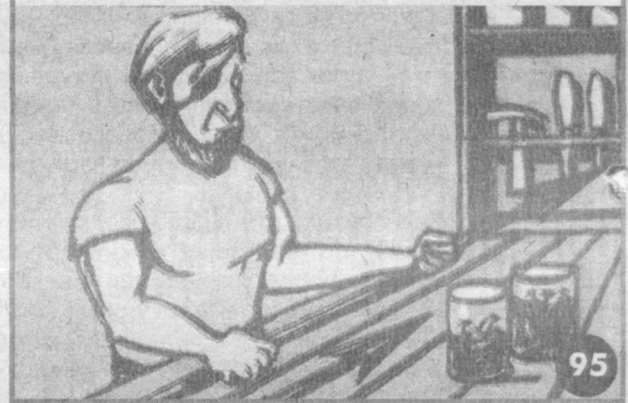
Давоми. Боши ўтган сонларда.

- Бу саволларга жавоб бериш учун найза сотувчи Пикконинг бошидан ўтган ишларни бир эслаш кифоя. Шунда сизга ҳамма нарса тушунарли бўлади-қўяди.

94

Пикко битта найзани бир ҳафтада ясайди. Бу ишига аввал у юз доллар ҳақ оларди. Энди одамларнинг пули кўп, улар ҳар кун найза олгиси келади. Шу таҳлит найзанинг нархи ўсиб борапти.

95

Одамлар найза сотиб олгани келишди. Устада эса биттагина найза қолганди. Уни Пикко кимга сотади?

96

Бир харидор бу найзага 110 доллар бермоқчи бўлди, бошқаси 120 доллар, учинчиси эса 125 доллар таклиф қилди. Ва найза энг кўп пул таклиф қилган 3-харидорга насиб этди. Шундай қилиб, 100 доллар турадиган найзанинг янги баҳоси 125 долларга айланди.

97

- Кўрдингизми, юртда пул кўпайиб кетса-ю, маҳсулот аввалгича оз бўлса нима бўларкан? Улар - қимматлашиб кетаркан!

98

Пикко ўзига ёрдамчи ёллади ва бойиб кетди. Бироқ ёрдамчига пул тўлагани учун найзаларнинг таънари ҳам ортиб қимматлашди.

99

- Афсуски шундай! Одамлар меҳнатига нисбатан кўпроқ маош олганларида доим шунақа бўлади.
- Бу адолатдан эмас!

100

- Ўзимни таънаришига ижозат беринг. Мен Лина Лайскримман. Бу киши - менинг дадам. Иккинчи Маъмури Банкининг президенти бўладилар. Нима қилиш зарурлигини мен биламан.

101

- Дадам менга ҳар йили янги туфли олиб беради. Чунки оёғим жуда тез ўсади-да! Агар ўз вақтида каттароқ туфли олиб бермаса...

102

Агар туфли жуда катта бўлса ҳам яхши эмас. Онамнинг туфлисини кийиб, юриб тургандим. Мана, оқибати!

103

- Сени тушундим, Лина! Ўсаётган оёққа мос ўлчамли туфли зарур бўлганидек, бизни ўсаётган иқтисодиётимизга ҳам мос пул бўлиши керак.

104

- Жуда тўғри!

ПУЛ ДЕГАН БЎЛГАН ЭКАН...

ЎЙИН МАЙДОНЧАСИ

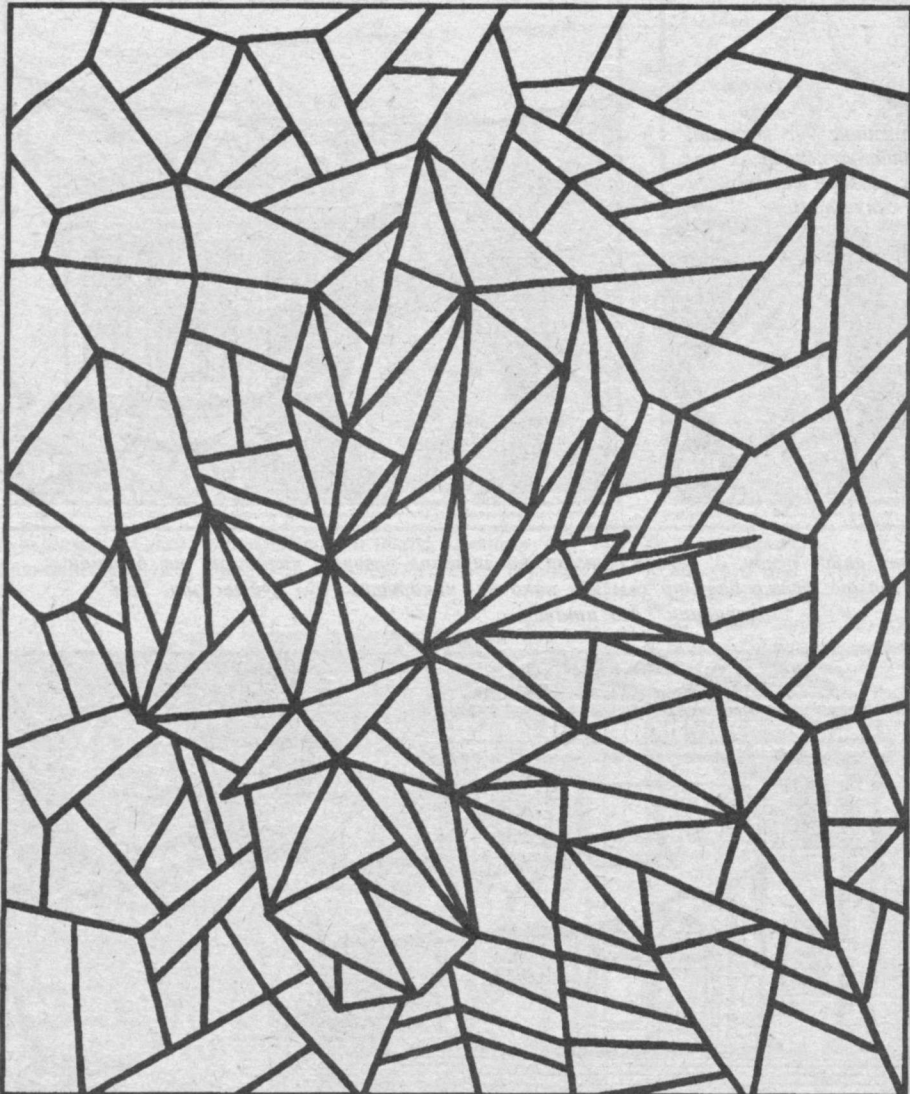
“ЁШ ИҚТИСОДЧИ”ГА МАКТУБЛАРИНГИЗНИ ҚЎЙИДАГИ МАНЗИЛГА ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:

700029. Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, 2-уй, 402-хона (Музаффар ПИРМАТОВга).

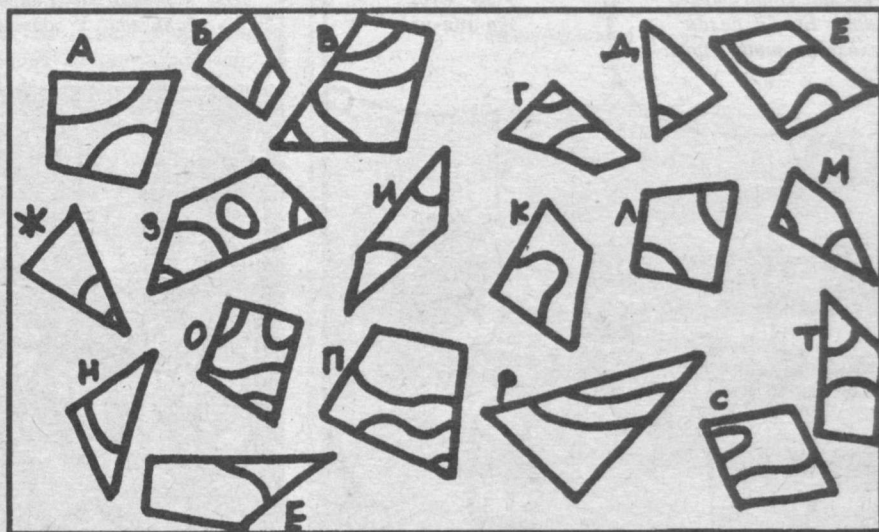
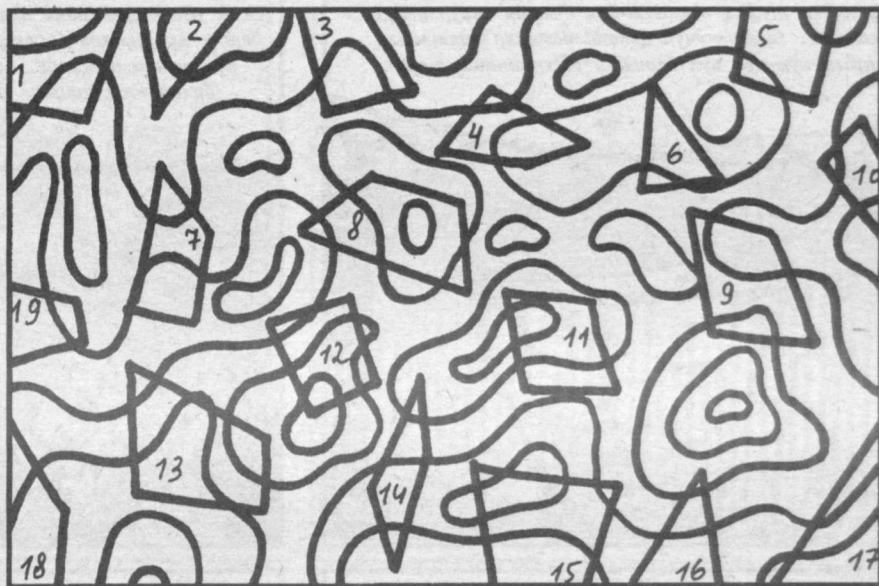
Мулоқот учун телефон: (371) 139-49-32, Факс: (371) 139-48-23. Пейджер: (088) 30-13

СИРЛИ ШАКЛЛАР

Учбурақларни бўйсангиз расмда нима яширинганини кўрасиз.

ШАКЛЛАРНИ ТЎПЛАНГ

АДАШГАН ПАЙПОҚЛАР

Қомила пайпоқларини ювган эди. Улар ўз жуфтидан ажралиб кетди. Бир хил пайпоқларни топишда Қомилага ёрдам беринг.

БАЛИҚ ОВИ

2 та бир хил балиқни топинг.

Хурматли болажонлар, 20-30-йиллар ўзбек адабиёти ва педагогикасининг даргаларидан бири Элбек бобонгиз, яъни Машриқ Юнус ўғлининг шоирлик, ёзувчилик, журналистик ва педагогик руҳи олами билан сизларни дунда таништиришни лозим тонамиз.

Шоир Элбек 1898 йилда Тошкент вилоятининг ўша гўзал Хумсон қишлоғида қашшоқ деҳқон оиласида таваллуд топган эди. У 11-12 ёшлариданоқ тирикчилик қилиш ва ўқиб учун Тошкентга келди. Бу ерда турли бойлар, саховатли кишилар хонадонларида яшаб, уларнинг меҳнатларини қилиб хурмат топди, сўнгра ўқиди, илм олди.

У педагогика олий ўқув юртини

аъло баҳоларга битирди. Катта педагог ва таниқли шоир ва йирик журналист бўлиб етишти. Дунёқараши ўзгарди — истибодга қарши, оқ ва қора империянинг Туркистон меҳнаткашларига ўтказатган зулмига, адолатсизликларига қарши ўзининг шеър ва масалалари, ҳикоя ва публицистик асарларини ёзди.

Атоқли ўзбек шоири ана шундай шеър ва бошқа асарлари учун Шўро ҳокимияти томонидан, большевиклар фирқаси томонидан «миллатчи», «Шўро душмани», «дин тарафдори» каби руқиларда, исломпараст, туркпараст сифатида 1937 йилда қамоққа олиниб, 1939 йили йўқотиб юборилган эди.

Биз ўзбек болалар адабиётини

масалчиликнинг асосчиси сифатида бу катта шоирни қадр қиламиз. Бунинг исботланган асоси бор. 20-йилларнинг бошланишидаёқ шоир ўз ижодида болаларга аталган рамзий кўринишдаги юзга яқин масалларини ёзиб, уларни ўша давр матбуотида изчил чоп эттирган эди. Бу асарларда Элбек яшаган давридаги адолатсизлик, зулм ва истибодга ўрис босқинчиларнинг бераҳмлигига қарши ўз қаҳрини айтишдан кўрқиб, агар айтиш мумкин бўлса, уларни конфет янглиғ қозога ўраб, рамзий бир кўринишда яширин тасвир этишни афзал кўрган эди. Бу нарса болалар руҳиятидан келиб чиқиб ёзилган

ва турли ҳайвонлар, жониворлар тили заминидан ифода этилди. Аниқроғи, ана шундай нозик туйғулар заминидан шоир болалар масалчилигини яратди. Бу адабиётда янгилик эди.

Ана шундай шеърлар — масаллар шоирнинг 1921 йилда «Туркпечат» томонидан «Армуғон» номли масаллар тўпламига киритилди.

Шоир биргина болаларга аталган масаллари билан чекланиб қолмади, у болалар ҳаётидан уларга атаб кўплаб кўшиқ, эртақ-дostonлар ҳам ёзиб қолдирган эди.

Яхшиси, атоқли болалар шоири, йирик фольклорчи педагог-олимнинг бизга ёдгор қилиб қол-

дирган дoston ва баъзи шеърларидан намуналар ўқий қолинг.

Хайдарали УЗОҚОВ,
тарих фанлари доктори.

БОШИР ХҲРОЗЧА

Бўри бир вақт, далаларда кезиб-кезиб,
Қорини тўйғозмоқчун тинмай ов қидириб
Бир ердан ҳам ов тополмай қорни очқоч,
Тинкалари қуриб қаттиқ чарчаб қолғоч,
Маънос бўлиб бир томонго қараб кетди,
Шул кетганча бир қишлоққа бориб етди.
Шунда бир оз дамни олиб, вақт кутиб,
Кеча билан ов овлашни умид этиб
Чидамсизлик билан тунни пойлаб турди:
Ҳамда унда ҳеч кўринмай жим ўлтирди.
Мана энди, узоқ бормай тун ҳам бўлди,
Қишлоқ ичи жим-жит бўлиб тинчланди.
Секингина одим отлаб бизнинг бўри,
Қишлоқ ичига биринчи гал орада,
Унда бўлгон оғилларнинг эшигидан
Бир-бир ўтиб ҳар бирига мўралади.
Бирига ҳам киролмагач, бўри ботири,
Бир эшикни бузмоқ учун бел боғлади.
Бироқ эшик қаттиқ беркли бўлганликдан,
Сахаргача унйаса-да, очолмади.
Сахар бўлғоч, шул ҳовлининг бир хўрози,
Ҳар кундаги одати-ла, бир қичқирди.
Бўри мунинг товушини бир эшитгач-оқ,
Қаттиқ кўрқиб қишлоқ ичидан чиқиб қочди.
Зеро бўри, шул кунгача ҳеч бир ерда,
Хўроз товшин эшитмаган эди бирда.
Шунинг учун ул кўрқинчли бу балодан
Қочиб кетди бир долағо тўқтамасдан,
Лекин бояқиш энди унда кўб очикди,
Очликдан қимирломай чўзилиб ётди.
Бу чоқ, буни узоқдан бир тулки кўриб,
Тез-тез чопиб мунинг ёнига келди етиб.
Бўри буни кўргач, бундан севиниб кетди,
Ҳеч қолдирмай бўлгон ишни унга айтди.
Тулки мундан бутун сўзни эшитиб олғоч,
Воқеанинг нима эканлигин билгач,
Бўрининг бу кўрққанининг бўш эканин,
Бундай ботири жониворларни еб юрганин
Тафсил билан бирин-бирин сўзлаб ўтди.
Бўрини ҳам тўйғазмоқни ваъда этди.
Бўри мунга унамайин кўрқиб турди,

«Хўрозго қарши бормоқ қийин» деди.
Тулки мунга қарабгина ўлтирмади,
Югириб бориб бир орқанин топиб келди.
Бўрига ул қараб айтди: «Мана бунинг
Бир учига қаттиқ қилиб боғлаб билинг!
Шундан сўнгра борғумиздир, кўрқмай овга».
Бўри бунинг сўзларини қабул қилди,
Белин боғлаб тулки ила йўлга тушди.
Қишлоқ ичига тун ярмида киришдилар,
Ов ахтариб кўчаларни изгишдилар.
Энг сўнг тулки бир ўриндан овни топди,
Югуриб келиб бўригада дарак берди.
Бўри шошиб яна хўроз бўлмасин деб
Сўради ул тулкидан кўб кўрқиб-кўрқиб.
Тулки «хўроз» дегач бўри сакраб турди.
Унгу сўлига қарамай ҳеч қочиворди.
Шул қочқонча қочиворди ҳеч тўқтамай,
Кетига бир минут ҳам ҳеч қарамай.
Бояқиш тулки судралганча кўп судралди.
Белидаги арқонни ҳеч ешалмади.
Турли азоб, қийноқ билан энг сўнгида,
Шул кўйинча йўл устида ўлиб қолди.

1922 йил, 12 май.

Элбек

КАМПИРНИНГ ТОВУҚЛАРИ

Денгизга яқин ерда чол ва кампир
Яшардилар бир замонда бўлиб фақир.
Уларнинг тириклиги «ов» овламоқ,
Денгизда турли балиқ тутуб емоқ.
Ҳам шу йўлда ўтар эди турмушлари,
Шундан ўзга йўқда сира ҳеч ишлари.
Бир куни чол, овдан қаттиқ оғриб қайтди:
Уйда шу касалдан вақт топди.
Амр айтди, ёлғуз қолиб кўб қийналди,
Денгизга бориб балиқ овламади.
Шунинг учун ул истади бошқо касб
Энг сўнг шундай ишни тобди ул муносиб.
Бир товуқ топиб шунда боқмоқ,
Уларни кўпайтириб еб ҳам сотмоқ.
Бу иш унга кўб қулоёқ билан бўлди,
Оз кун ичиди беш-олтита товуқ олди.
Уларни кўпайтириб ўрчитмоқ чун,
Бир мужжудан анча катта тухум олди.
Ул тухумлар товуқ тухуми эмас эди.
Кампир мунга сира-сира сезмас эди.
Ўрнига ҳалиги тухумларни қўйди:
Ҳам тез кунда чиқодир деб кўб суюнди.
Товуқлар ҳам тез кун ичра бола очди.
Лекин болалари сувга қараб қочди.
Оналари сув бўйида термулишиб
Бир ишида ишолмайин югуришиб.
Ёлғуз: «қувоқ-ку-ку-қувоқ» билан қолди:
Улар бўлса ўз ерларин топиб олди.

ИККИ ТУЛКИ

Бор эди бир замонда икки тулки,
Ҳар иккисининг турмуши икки турли.
Бири ҳар кун тўқойлиққо омон кетиб,
Қойтарди шакар қамиш суриб-суриб.

Иккинчиси овлар эди боқчаларни,
Борди ундан ўғрилаб кўб елимларни.
Бир кунлар йўл устида кўришдилар,
Бир-биридан ҳол-аҳвол сўришдилар.

Ҳар иккиси ўз турмушини сўзлаб ўтди:
Бир кўб сўзлар бу орада бўлиб кетди.
Сўз ичиди ўғри тулки ўз турмушин
Кўб мақтади унда еган бор емишин.

Гўё унинг айтишича боғ емиши,
Ҳеч эмгаксиз бутун унинг қўлида эди.
Бу сўзларга у тулкининг ақли шошди,
Тўхтамади, улда ишидан оғиз очди.

Ўз ишининг эмгаксиз ҳеч бўлмағони,
Эмгак билан қорни сира тўймоғони.

Айтди, қўймай барчасини куюб-ёниб,
Ўғри тулки тинглаб турди, қулоқ солиб.

Мундан сўнгда менинг ила бирга юргил,
Қорнинг тўюшин ҳам бир оз ўйнаб кулгил!
Деб ул тулки, ўзи ила олиб кетди,
Узоқ юрмай бир емишли боққа етди.

Ҳар иккови боғ ичига киришдилар:
Богда бўлгон емишлардан емишдилар.
Шул чоғ боғдон улардан тез хабар топди,
«Ҳой-ҳой!» билан булар томон қораб чопди.

Ўғри тулки тез-тезгина тўғри йўлдан
Шошибгина билдирмасдан чиқиб қочди,
Ҳалиги тулки йўл билмайин тутулиб қолди:
Кўрққанидан титраб қақшаб вой-войлади.

Мунинг товушин эшитгач, ул ўғри тулки,
Қаттиқ товуш билан чақириб мунга деди:
«Энди қачон кўришамиз, ҳам қайси ерда?»
Иккинчиси жавоб берди, йиғлабгина:
Эрта билан кўришамиз, сизни бозорда».

ОФТОБ ЧИҚДИ ОЛАМГА

Офтоб чиқди оламга,
Югуриб бордим холамга
Холам чўпчак тер — деди —
Олиб келиб бер, — деди.

Чўпчак тердим бир кучоқ,
Нон ёпти ўчоқ-ўчоқ.
Ўлига берди бир кулча,
Менга берди бир парча.

Офтоб чиқди оламга
Югуриб бордим дадамга.
Дадам биттанга берди.
Бувим чаккамга урди.

ТЕПДИМ САНДИҚ ОЧИЛДИ

Тепдим сандиқ очилди.
Ерга бодом сочилди.
У бодомни тергунча
Қанотларим қайрилди.
Қанотларим тарайин,
Остонамга борайин.
Остонамни оқ тоши
Янгамнинг қалам қоши.
Янгамсану янгамсан,
Кўйлак бичиш билмайсан.
Кўйлагингни кўтариб
Хон олдиға борасан.

Хон олдида оғам бор,
Оғамнинг оти Али,
Чинғир тепадан нари.
Чинғир тепа қизлари
Писта чақар тишлари.

Ари-ари ангори,
Этиклари зангори.
Оқ этикни ағдариб босган,
Кўк этикни кўндаланг босган
Мўлла фалончига салом.

БИР, ИККИ, УЧ...

Ассалому алайкум қадрли, «Тонг юлдузи». Мен сенинг «Кунлардан бир кун» деб номланган рукнингни уқир эканман, менга аяжоним айтиб берган бир воқеани сенга ёзиб юборишга аҳд қилдим. Ҳали аяжоним кичкина мен тенги қизалоқ булган пайтларида Уткир тоғам билан бирга Бекободга меҳмонга келибдилар. Бир пайт ухлаб ётсалар, ярим кечаси биров «Турсуной, ҳо Турсуной», — деб чақираётганмиш. Овоз жудаям таниш, худди дадаларининг, яъни бобонинг овозларига ухшаб кетаркан. Аям дадам булсалар керак дебдилар-да, ташқарига отилиб чиқибдилар. Чиқсалар ҳеч ким йўқ. Лекин узоқдан яна уша овозни эшитибдилар. Ва овоз келган томонга қараб бораверибдилар. Аям юрганлари сайин овоз узоқлашар, тўхтаб қолишлари ҳамано яна баланд ва яқиндан эшитиларкан. Бир вақт овоз тиниб, умуман эшитилмай қолибди. Аям қарасалар шундоқ оёқлари остида бир тўда қора-қура қурқинчли маҳлуқлар чироқни бир ёқиб, бир учириб уйин қилаётганмиш. Бухолдан қурқиб кетган аяжоним уша заҳоти ҳушларидан кетибдилар... Эртасига эрталаб аямни излайвериб-излайвериб чарчаган холам ва Уткир тоғам у кишини анча олисдаги бир тедалиқнинг ёнида беҳуш оғизлари қийшайиб ётган ҳолда топибдилар. Уша овозга алданган аям уйдан росаям узоқлаб чул томонга кетиб қолган эканлар, зудлик билан аямни Қўқонга олиб келишибди ва Гиштли мачитдаги катта домлага курсатишибди. Уни домла: «Жин чалибди, ажиначирокқа йулиқибди, энди 40 кун чироқ ёқиб уқилса шундагина оғзи асл ҳолига қайтади», — дебди. «Шу-шу ҳеч қачон биров 3 марта қақирмагунча кечаси тутул кундузи булсаям «ҳа» деб чиқмайдиган бўлдим. Тузалгунча тортган азобларимни уйласам, ҳозир ҳам лабимга учуқ тошиб кетади. Эҳ, кечалари шунақа алаҳсираб чиқардим. Ойим бечора эргалабгача ухламай бошимда ўтириб чиқар эдилар», — дея қурқинч билан эслайдилар аям бечора уша кунларни. Менга ҳам, Насиба опам ва Мухайё опамга ҳам доим биров уч марта қақирмагунча ҳа деманглар, деб доим тайинлайдилар. Яқинда уйимизга Тошкентдан меҳмон келди. У ярим кечаси келганлиги учун ҳам қанча қақирмасин барибир ҳеч қайсимиз чиқмадик. Чунки уйда ҳамма кичкиналар бор эди-да. Умиджон, Уткир тоғам ва ойим Бекободга кетишган эди. Бечора меҳмон амаки кутавериб чарчаб охири кетиб қолибди. Начора, «суддан оғзи куйган, қатикни ҳам пуфлаб ичар», — деб шунни айтишадилар...

Гулчехра
МАМАЖОНОВА,
Қўқон шаҳридаги
Азизин Умарий номидаги 3-ўрта мактаб ўқувчиси.

Бир кун аям, мен, Озодбек учаламиз Гузорга бобомларниқига бордик. Бобомларнинг уйларида кейин катта даштлик бошланади. Мазза қиламиз-да узиям. Мен, укам ва Озодбек тоғамларнинг болалари кечгача даштликда чарчаб ўтириб қолгунча уйнаймиз. Ҳаммомпиш дейсизми, қувламачоқ дейсизми ишқилиб уйин дегани борки, ҳеч қайсисини хафа қилмаймиш. Яхшида, Тошкентда булсақ зерикиб кетганимиздан нима қилишни билмай юрардик. Қолаверса ойим ҳам «Ҳаёт кучага чиқма, Ҳаёт болалар билан урушма, Ҳаёт уйни йигиштир» — деб тергайвериб, тергайвериб жонимдан туйдириб юборардилар. Узи-ку ойимни жудаям-жудаям яхши кураман, лекин жудаям кун урушадилар-да. Ҳа, айтмоқчи шундай қилиб, бир кун яширимачоқ уйнадик, мен даштликнинг кун ботар томонидagi чупонларнинг эски уйига яшириндим. Бу ер ҳеч кимнинг хаёлига келмаганлиги учун ҳеч ким мени бу ердан изламади. Утиравериб зерикиб кетдим. Бир пайт қарасам, қоронғу тушаяпти. Узим чиқай десам ютқазиб қуйган буламан, керак булса узлари топиб олишсин, дедим-да утиравердим. Лекин бола-

лар мени уйга кетган деб уйлашди чоғи уйга жунаворишди, чунки уларнинг бақир-чақириги тинган эди. Мен ҳам аламимдан ҳозир бориб ҳаммасининг бошига мушт-

ҚОРА

лайман, деганимча энди яширинган ёримдан чиққан эдим ҳамки, бир чиройли қизнинг менга қараб кулиб турганини кўрдим. Қиз шу қадар гузал эдики, сочлари қунги-роқ-қунги-роқ, узун, кийимларидан нур тараларди, айниқса буйнидаги оқ мунчоги шунчалик ялтироқлигидан аксингиз қуринар, нур таратиб ёнарди. Бошида қуббали, зардузи дўшпи. Мен умримда ҳали бунақа чиройли қизни кўрмагандим. Шунинг учун унинг олдига боргим, беихтиёр у билан гаплаш-

гим келди. Ва у томонга қараб юра бошладим. У чиройли қулганча мендан қоча бошлади. Мен эса уни қувиб кетдим. Бир пайт қарасам, уни қувиб анча жойга бориб қолибман. Қоронғу тушиб булган, қизнинг буйнидаги мунчоқ ҳамон ениб қузимни оларди. Қиз томонга қарарканман қузалари «Кел, кел» дегандай имлаб турарди. Мен бар-

ча қурқувни ҳам қоронғуликни ҳам енгиб қизнинг олдига яна бора бошладим. Қиз эса қикир-қикир қулганча ҳамон қочарди. Жон ҳолатда қаттиқ қувдим унинг кенг этагининг баридан маҳкам ушладим. Шунда бирдан қиз ҳам, унинг тиник қулгуси ҳам, ҳамма-хаммаси гойиб бўлиб узоқ-узоқдан эчкининг худди қулганга ухшаган «Мэ, мэ» деган галати маъраши эшитилиди. Ҳалиги қизнинг барини ушлаган қулимда бир тутам қора жун қолди. Атрофимга қараб қурқувдан юрагим даг-даг қалтираб кетди. Кенг дашт, қоп-қоронғу, уйдан анча узоқлаб кетганман, бир томондан йиғлагим келса, бир томондан ҳалиги қизни қургим келарди. Шунда уй томондан ойимнинг «Ҳаётхон қизим, Ҳаёт» деб чақирганларини эшитдим. Нимагадир, турган жойимдан жилгим келмасди. Агар қи-

мирлағудек булсам, ҳалиги қизни бошқа қурмай қоламан деб қурқардим. Шунда ойим ҳаллосланганча етиб келиб, «Узи кунглим сезувди-я, нима жин чалган одамга ухшаб бийдай даланинг уртасида қаққайиб турибсан, бул тез, юрақол деяшман сенга, уйга юр», деганча мени уруша бошладилар. «Йўқ, ойи кетмайман, анаву қизни қургим келяпти, жудаям, кетмайлик», — деб йиғладим. Ойим ҳайрон бўлиб «Ие, қанақа қиз», — дедилар, ажабланиб. Мен ҳали қурганларимни айтиб бердим. Шунда ойим мени етаклаганча индамай Қушноч момонинг уйларида олиб бордилар. Момо булган воқеаларни эшиттач: «Норбибихон, қизинг уша қизни яна бир қуриши керак, булмаса қасал бўлиб қолади. Ичкибди қизинг, — энди битта эчки топинглар, узи қоп-қора, буйнида мунчоққа ухшаган оқи булсин. Агар эчкини суйиб ҳалиги қизингнинг қулидаги қолган жунни қонига теккизса эчкининг қузида уша қизнинг буйбаста қуринади, қизинг шунда ҳамма дардидан ҳалос булади», — дедилар. Чиндан ҳам эчкини суйиб жунни қонига теккизсак, қизнинг уша кундаги бор қуриши эчкининг қузидаги қуриши қуришиб турар, фақат буйнидаги мунчоги йўқ эди. Қарасам қора эчкининг буйнидаги оқи худди қизнинг мунчоғининг узи эди.

Гулҳаётхон ЭРГАШЕВА
Тошкент шаҳри,
Талабалар шаҳарчасидаги
9-ётоқхона.

Менга бу воқеани бувижоним айтиб берган эдилар. Кунлардан бир кун бувим, дугоналари билан ишдан қочиб дарё бўйига бориб, гаплашиб ўтирибдилар. Кун ботгача икковлари ҳам орта қайтибдилар. Йўлда келаётсалар дарё томондан «Бахшанда, ҳо Бахшанда» деган йўғон овоз келибди. Бувим орқаларига қарасалар ҳеч ким йўқ, овоз дарёдан келаётганмиш. Бу ҳол ҳар кун такрорланар экан. Унда бувижоним ёшгина қизалоқ бўлиб, Зумрад ўртоқлари ва ўзлари ҳар кун қуёшнинг ботишини дарё лабидан туриб томоша қилишни жудаям яхши кўрар эканлар. Ва ҳар кун қайтаётсалар яна дарёдаги овоз «Бахшанда, ҳо Бахшанда» деб чақирини кўймасмиш. Қўқиб кетган бувижоним аяларига айтиб берибдилар, шунда аяларига бувижонимни олиб қишлоқдаги эшон бобоникига бориб бу ҳолнинг сабабини сўрасалар, эшон бобо «Эй, Бахшанда қизим, Худо сени ўзи асрабди. Яхшиям болалик қилиб қизиқиб бормабсан, агар борганинда дарёга оқиб кетардинг. Ўзи кун ботгандан кейин ҳеч қачон дарёнинг лабига бормаслик керак, сув парилари одамни алдаб чақиради. Чунки, баҳор ва тирамо, яъни куз пайтида дарёдаги сув париларнинг қонсираган вақти бўлади. Яхшики, Худойим сени ўзи

асрабди. Бундан етти йил олдин Баширжон деган йигит бўларди. Бир кун у кун ботар вақтида гапдан қайтаётса дарёдан бир овоз эшитилибди, яқинроқ келиб қараса ҳеч ким йўғу, лекин дарёдан «Башир эй, Башир» деган таҳликали овоз кучайгандан кучайиб эшитилармиш. Башир биров чўкаяпти шекилли, деб ўйлаб, ўзини жон жажди билан қирғоққа олиб, ёрдам бериш ниятида қўл чўзса, дарёдан бир катта қўл чиқиб унинг буйнидан маҳкам тортиб сувга олиб кетибди. Узоқдан эшак миниб келаётган Марди бобо уни кўриб қолибди-ю лекин, ёрдамга етиб келолмабди. Агар Башир ўша пайт, ҳеч бўлмаса калима қайтарганда ҳам омон қолармиди балки, ҳалиям, худого бир деганинг бор экан-а, Бахшанда қизим бормабсан. Энди келин уйингизга бориб, ўтган а воҳларнинг руҳига бир ис қилингда, етти қўшнига тарқатиш, кейин бир яхши қорини чақиринг-да, Қуръон тиловат қилдириш», — деб тайинлабдилар. Мен бувижонимдан бу воқеани эшитганимдан буён ҳеч ҳам кечқурун дарё бўйига бормаидиган бўлдим. Бувижоним бечора «Санжар бачам, кечаси ариқларнинг бўйида асло уйнама у парилар ёмон, ариқда ҳам бўлиши мумкин, бари-бир ҳаммаси ҳам сувда», — дейдилар, соддалик билан. Ана шунақа кези келса сувдан ҳам, ўтдан ҳам қўқиб керак экан...

Санжар РАХИМОВ. Бухоро шаҳридаги
3-мактабнинг 7-синф ўқувчиси.

Ўзингизга маълумки баҳорда қишлоқдагилар ипак қурти боқишади. Бир кун Мухтор ака деган бир киши пилла қуртларига тут барги кесиш учун дарахтга чиқиб барг кесаётсалар пастдан оппоқ кийинган нуроний бир чол «Секинроқ-а, болам бошимга шоҳлари тушиб кетай дейди-я» — дебди. Шунда Мухтор ака пастга қараб «Айланиб ўтсангиз ҳам ўлмайсиз бобой бошқа йўл қуриганми» деб бепарволик билан жавоб берган экан, яна олдингидан ҳам шиддат билан тасира-тусур барг қирқа бошлабди. «Ҳа, бола-линг заҳарли ма, тилоннинг заҳаридан ҳам аччиқ экан-а, лекин эҳтиёт бўл насибанг қирқилган экан бу дунёдан», деганича чол йўлида давом этибди. Буни эшитган Мухтор аканинг дилига бирдан гул-гула тушиб, тутдан пастга сакраб чолнинг орқасидан қувиб кетибдилар. Ажабки худди ерга киргандай ё осмонга учгандай чол ҳеч ерда йўқ, гойиб бўлганмиш. Бундан таажжубга тушган Мухтор амаки бу воқеани уйдагиларга ҳам бошқаларга ҳам айтиб берибди. Буни қарангки орадан 40 кунлар чамаси ўтгач Мухтор амаки автомобиль ҳалокатида учраб оламдан ўтдилар. Ҳамманинг оғзида шовшув, ўша чол демак Хизр бўлган, бошқа ҳеч нарса эмас...

Нўмонжон МЕҲМОНОВ,
Бухоро вилояти, Жондор туманидаги
20-ўрта мактабнинг 6-синф ўқувчиси.

안녕하세요!

«Қайга борсам, бошда дўппим
Фоз юрарман гердаиш...»

деб куйлаб юраркан доимо
ушбу эртагимиз қахрамони.

Эртақ ҳам унинг дўпписи,
аниқроғи дўппи ҳақида. Дўп-
пи — биз узбекларнинг бош-
қа халқларникидан бутунлай
фарқ қилувчи ажойиб бош
кийими эканини биласиз. Ле-
кин шу битта дўппининг бир
неча бор эканини биласизми?
Ростини айтсам мен ҳам
унчалик билмасдим (фақат
буни, яъни билмаслигимни
ҳеч ким билмасин хуп?) Хул-
лас Корея дёрида булган
«Ўзбекистон маданияти» ке-
часида биз беш киши беш хил
дўппи кийиб чиқибмиз. Сар-

дор фарғонача дўппи, Фар-
рух — наманганча яшил дўп-

Тўққизинчи
эртақ

пи, Зафар — сарқандча чу-
кур қора дўппи. Мен — зар
дўппи, Санамхон эса оқ каш-
талиқ дўппи кийиб чиқдик.
Аввалига ҳаммасиям дўппи-
да деб аҳамият бермадик. Ле-

кин сал утиб ҳар хил мамла-
катлар келган дўстларимиз-
нинг саволларидан ўзимизга
келдик ва билганимизча ту-
шунтирдик.

берсам у, «Йуқ биласанми
мен қора рангни ёқтир-
майман», — дейди.

Аниқ булишича, у ҳам бош-
қалар қатори дўппини худди
куйлақ танлагандек, рангига
қараб кийилаверадиган дои-
мий бош кийим деб ҳисоб-
ларкан.

Зар дўппи — қизларники
эканлигини билиб, дўстлар-
нинг снгил қўлгусига қолган

우즈베키스탄

Ҳаммадан қизиги — кеча
охирида барчалари дўппила-
римизни кийиб бизлар билан
расмга туша бошлаганда бул-
ди. Макаолик Нелсон деган
йигит, энг чиройлисини кий-
иб расмга тушиш учун мени-
нг зар дўппимни сўраб кел-
ди. Мен унга бошқа дўппи

Нелсон аламидан барибир зар
дўппи кийиб расмга тушди
ва эсдаликка битта ўғил бола-
ларнинг қора дўпписини Ва-
танига олиб кетди.

Наргиза ҚОСИМОВА,
Республика
Президенти
стипендиати.

Акбар тобора кўркам-
лашаётган Тошкент кўча-
ларини бирма-бир айла-
ниб юрарди, бирдан уни-
нг хаёлини чумчуқнинг ая-
нчли чийиллаши бўлди.
Ўзидан озгина нарида бир
бола чумчуқнинг оёғига
ип боғлаб, уни турли хил
кийноқларга солиб
ўйнаётганини кўрди. У тез-
тез юриб ҳалиги боланинг
олдига борди-да:

— Эй-эй, нималар қи-
лаяпсан, ўлдириб қўясан-
ку, қани ҳозироқ чумчуқни
қўйиб юборгинчи!

Бола сағчиб туриб, чум-
чуқни орқасига яширди.

— Нега энди қўйиб юбо-
ришим керак, ўзи аранг
тутдим-ку!

Акбар бола чумчуқни

осонликча қўйиб юбормас-
лигини билгач, унга му-
лойим овозда:

— Демак, чумчуқни қўйиб
юбориш ниятинг йўқ, шун-

дайми? Ундай бўлса мен-
га сотақол, — деди.

— Майли, — деди бола
кўзлари чақнаб.

Акбар болага пул бериб,
чумчуқни олди ва оёғидан
ипни ечиб, уни оҳиста кўк-
ка иргитди. Чумчуқ «пир—р»
этиб осмонга кўтарилди-
да, шодон сайраб учиб кет-
ди. Боланинг оғзи очилиб
қолди.

— Мен... Мен уни укан-
гизга олиб борасизми, деб
ўйлабман, — деди юзлари
қизариб.

Менинг укаларим ундай

ножўя ишларни қилиш-
майди, — деди Акбар

қатъий. Энди бола мулзам-
ликдан ўзини кўярга жой
тополмай қолди. У ҳушини
йигиб олиб, «пулингизни
олинг» деганида Акбар ал-
лақачон кетиб бўлган эди.
Боланинг миясига бир фи-
кр келди.

«Ҳадемай қиш келади.
Қушлар совуқда қолмас-
ликлари учун уларга ин-
ясайман, уйда фанер бор,
бу пулга дўкондан миҳ ола-
ман-да, ишни бошлайман».
Ўзининг фикридан ўзи ку-
вониб кетган бола вақтни
ганимат билди-да, чопқил-
лаганча югуриб кетди.

Шоҳида СОЛИЕВА,
Андижон вилояти,
Андижон туманидаги
42-ўрта мактаб
ўқувчиси.

ОЛАМНИ АСРАЁТГАН ҚИЗЧА

да ҳеч қандай шубҳа қол-
мади.

Ушбу кўрик-анжуман-
да Сулола Холикбердие-
вага омад кулиб боқди.
Унинг «Қорабулоқ дара-
си табиатини кўриқлаш
ва ундаги табиат бойлик-
ларидан фойдаланиш»
мавзусидаги иши ва чи-
қишларига ҳакамлар
хайъати фахрли бирин-
чи ўринни беришди.

Танлов якунида мен
улкан ютуқлари билан
табриклар уни суҳбатга
тортдим.

Эндигина 13 баҳорни
қаршилаган, ёқим-
тойгина қишлоқ қизи
бошчилигида мактабда
«Яшил назоратчи»лар гу-
руҳи ташкил этилибди.

Ўқувчи ёшлар она табиат-
ни кўриқлашни ўз зим-
маларига олишди, мах-
сус режа тузилиб «Қора
булоқ дараси»ни таби-
атини кўриқлаш харита-
сини тузиб чиқилди...

Сулоланинг айтганла-
рини берилиб тингла-
дим. Қалбимда қан-
дайдир илиқлик пайдо
бўлгандай бўлди. Қан-
нийди, жонажон Ўзбе-
кистонимизнинг барча
гўшаларида ҳам «Олам-
ни асраш иши»га бирдек
киришсак эдия! Ўшанда
қанчалар савобли ишлар
амалга ошириларди...

Абдували ОБИДДИН,
«Маърифат» газетасининг
махсус муҳбири.

Табиат-онамиз. У —
бизнинг бору йўғимиз,
очу тўқимиз. Уни озода
ва тоза тутмоқ, ҳар қан-
дай хафв-хатардан қиз-
ганиб асрамоқ биз та-
биат фарзандларининг
муқаддас бурчимиздир.

Сулоланинг кўксида
тиним билмай уриб тур-
ган жажжи юракчасида
она табиатга меҳр-му-
ҳаббат ҳисси қат-қат
эканлигини ҳис қилган-
ним ҳамона менда унга
бўлган ҳурмат янада
ошгандай бўлди.

Сулола Холикбердие-
ва Китоб туманидаги 37-

мактабнинг 8-синфида
ўқийди. Мен Сулолани
шу йил Қарши шаҳрида
ўтказилган Қашқадарё
вилояти «Табиат ёш их-
лосмандлари»нинг «Та-
биат кеча, бугун, эрта-
га» деб номланган ви-
лоят кўрик анжуманида
учратиб қолдим. Сулола
мумтоз бир қўшиқ
куйлаётганди...

У ҳали ёш бўлса-да
ўзбек мумтоз кўшиқла-
рини дилдан ёниб куйла-
шига ҳавасим келди, бу
борада ҳам алоҳида иқ-
тидори борлигига мен-

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:
Жаббор РАЗЗОҚОВ, Гулнора
ЙУЛДОШЕВА, Хотам АБДУР-
АЙМОВ, Илқаб ЮСУПОВА,
Далахон ЁҚУБОВ, Илоят
АБДУСОАТОВА, Сувайида
КУЗИЕВ, Муқаррама МУ-
РОДОВА, Феруза ОДИЛОВА,
«ЕШИҚТИСОДЧИ»
ИЛОВАСИНИ ТАЙЁРЛАГАНЛАР:
Музаффар ПИРМАТОВ,
Равшан ҚАМБАРОВ,
Маҳлиё МИРСОАТОВА,
Гулнора МУҲАМЕДОВА.

ЎИМ компьютерида теришти ва
саҳифаланди. Офсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табоқ
Бўлтурма — Г -0498.
46,496 нусхада босилди.
Қўғоз бичими — А3.
Босишга тошириш вақти 19.00
Тоширилди — 19.45
Нашрият: Фотима ҚАЮМЎЖАЕВА

ЖАҲОНГАШТА
ВЕЛОСИПЕДЧИ-
НИНГ ЎҒЛИ

Мен Тошкент шаҳрининг Сир-
ғали туманидаги Хабибий маҳала-
сида яшайман. Маҳаллаимиздан ма-
тонатли сайёҳ чиққанлигини кун-
чилик тендошларим билишмаса
керак. У киши меҳнат фахрийси-
истеъфодаги капитан Мурод Қоси-
мов буладилар.

Мурод амаки шу йилнинг 2
сентябрида мамлакатимиз муста-
қиллигининг 7 йиллигини кенг
нишонланаётган кунда велосипед-
да дунё буйлаб сафарга жўнаб кет-
дилар. Россия-росса 3 йил давом
этадиган бу сафар келажоғи буюк
Ўзбекистонимизнинг 10 йиллик
юбилейига бағишланган бўлиб, на-
сиб этса 2001 йилнинг 1 сентябри-
да пойтахтимизнинг мустақиллик
майдонида ниҳоясига етади. Шу
давр мобайнида сайёҳ дуненинг 25
мамлакатаида булади.

Мурод амаки ўз Ватани —
Ўзбекистон худудидан утиб Тур-
кистон, Озарбайжон, Арманистон
ва Туркия мамлакатларига сафар
қилди. Энди Араб давлатлари
бўйлаб сафарни давом эттирмақ-
да.

Шу уринда мен сайёҳнинг ои-
ласи ҳақида, аниқроғи унинг кен-
жа угли Азамат туғрисида сўз юри-
моқчиман. Исми — жисмига мона-
нд бола. Саккиз ёшда, маҳалламиз-
даги 322-мактабнинг 2-синфида
ўқийди. Яхши ҳулқи, ибратли одо-
би билан бошқа болалардан ажра-
либ туради. Ниҳоятда дилкаш ва
самимий. Болалар билан тезда тил
топишиб кетади. Узилан катталар-
ни ҳурмат қилади. Ҳаммага бирин-
чи бўлиб салом бериш унинг одо-
ти. Мугомбирлик ёт унга. Мактаб-
да яхши баҳоларга ўқиш билан
бирга жамоа ишларида фаол қатна-
шади. Санъатни севади. Шу боис
мактабда ўқиш билан мусиқа бил-
лим юртига ҳам қатнайди. Спорт-
га иштиёқи зурлигини айтмайси-
ми? Ҳар кун эрталаб бадан тар-
бияни қанда қилмайди. Алдаси уйла-
лик пайтида у билан наҳорда ва
кечаси ётишдан олдин ёнимиздаги
анҳорда бирга мунтазам чумчи-
лар эди. Ҳозир эса муздай душ
қабул қилишни одат қилиб олган.
Унинг бундай ҳислат-фазилаглари
худди Мурод амакиникига ўхшаб
кетади. Сайёҳ ҳам ёлпизидан спо-
ртга, санъатга қизиққан эканлар.
Шу боис булса керак, маҳалла-
миздагилар «Азамат «ота-ўғли» деб
куйишади. Азамат билан учрашиб,
«Адангнинг сайёҳ булишига муно-
сабатинг қандай ва узинг келгуси-
да ким бўлмоқчисан?», — дея бер-
ган саволимизга у; «аввало адам
билан фахрланаман, қолаверса мен
ҳам адамнинг изидан бориб, сайёҳ
булсам ажаб эмас!» деб жавоб бер-
ди.

Яхши ниятинг йулдошинг бул-
син, Азамат!

Элнора САЪДУЛЛАЕВА,
Яккасарой туманидаги 26-
мактабнинг 11-синф
ўқувчиси.

ТОНГ ЮЛДУЗИ
Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КҰМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМЪАРАСИ

Руйхатдан ўтиш тартиби
№ 000137
Манзилимиз: 700083,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кучаси,
32-уй.
Нашр курсаткичи: № 64563
Телефон:
1-33-44-25
1-36-57-91
1-36-54-21